Nr. 1. Lublin, dnia 15 stycznia 1929 r. Rok X.

LVBELSKI DZIENNIK WOJEWÓDZKI

Cena niniejszego numeru wynosi 75 groszy. Prenumerata Dziennika Wojewódzkiego na I kwartał 1929 r. wynosi 9 zł. Dziennik Wojewódzki przyjmuje ogłoszenia instytucyj społecznych i użyteczności publicznej, zaś od osób prywatnych tylko takie, które wynikają ze stosunku do władz rządowych i wymienionych instytucyj. W ogłoszeniach opłata za wiersz drobnego pisma jednoszpaltowego lub jego miejsce 50 groszy, za szpaltę 30 zł. Za jednokrotne ogłoszenie o zagubionych dokumentach liczy się 2 zł. 50 gr., a za trzykrotne 7 zł. 50 gr. Za ogłoszenie o rejestracji stowarzyszeń 5 zł. Wszelkie należności należy wpłacać do Pocztowej Kasy Oszczędności na konto czekowe Nr. 100.200.

Redakcja i Administracja: Gmach Urzędu Wojewódzkiego Niecała Nr. 14, drzwi Nr. 56 (parter).

Numer niniejszy jest poświęcony sprawie akcji przeciwpożarowej, propagandzie przeciwalkoholowej, oraz sprawie wydawnictwa monografji statystyczno-gospodarczej Województwa Lubelskiego.

A. Dział urzędowy.

Okólniki instrukcje i inne zarządzenia wewnętrzne.

1. Pismo okólne Wojewody Lubelskiego do Panów Starostów Powiatowych, Przewodniczących Wydziałów Powiatowych, Prezydentów i Burmistrzów miast, Wójtów, Okręgowych Zarządów Straży Pożarnych, Okręgowych Instruktorów pożarniczych, Miejscowych Zarządów i Naczelników Straży Pożarnych na terenie Województwa Lubelskiego w sprawie akcji przeciwpożarowej.
2. Pismo okólne Wojewody Lubelskiego do Panów Starostów Powiatowych Województwa Lubelskiego w sprawie propagandy przeciwalkoholowej.
3. Pismo okólne Wojewody Lubelskiego do wszystkich Panów Starostów Powiatowych i Przewodniczących Wydziałów Powiatowych, tudzież Prezydentów miast wydzielonych w sprawie wydawnictwa monografji statystyczno-gospodarczej Województwa Lubelskiego;
jako załącznik przylega odezwa Komitetu wydawniczego i redakcyjnego monografji statystyczno-gospodarczej Województwa Lubelskiego.

A. DZIAŁ URZĘDOWY.

Okólniki, instrukcje i inne zarządzenia wewnętrzne.

poz. 1.

Pismo okólne Wojewody Lubelskiego do Panów Starostów Powiatowych, Przewodniczących Wydziałów Powiatowych, Prezydentów i Burmistrzów miast, Wójtów, Okręgowych Zarządów Straży Pożarnych, Okręgowych Instruktorów pożarniczych, Miejscowych Zarządów i Naczelników Straży Pożarnych na terenie Województwa Lubelskiego *w sprawie akcji przeciwpożarowej.*

L. 42/Sm.

Powtarzające się corocznie na obszarze całego kraju pożary wyrządzają wielomiljonowe straty w gospodarstwie krajowem. Obowiązkiem więc jest nietylko organów rządowych i samorządowych, ale także całego społeczeństwa podjąć energiczną walkę z tym niszczycielskim żywiołem.

Oczywiście najskuteczniejszym środkiem ograniczenia liczby i rozmiarów pożarów jest ogniotrwałe budownictwo.

Jednak całe szeregi lat jeszcze upłyną, zanim stan budownictwa po wsiach i miasteczkach o tyle się poprawi, aby mógł usunąć niebezpieczeństwo pożarów.

A tymczasem rok rocznie płonie dziesiątki i setki zagród włościańskich, płoną miasteczka i osady, powodując wielomiljonowe straty, doprowadzając setki ludzi do ruiny i nędzy.

Zachodzi więc konieczność zorganizowania natychmiast doraźnej akcji przeciwpożarowej.

Taką akcją jest powoływanie do życia ochotniczych straży pożarnych po wsiach, osadach i miasteczkach.

Już w końcu roku 1919 istniało na terenie Województwa Lubelskiego 125 ochotniczych straży pożarnych, dotkliwie jednak odczuwać się dawał brak centralnej organizacji strażackiej, któraby za pośrednictwem powiatowych organizacji strażackich, jakiemi są Okręgowe Związki na terenie lubelszczyzny skupiała wszystkie istniejące straże, czuwała nad ich zaopatrzeniem i wyszkoleniem oraz opracowała plan sieci straży pożarnych na terenie całego Województwa przy równoczesnem dążeniu do stałego ulepszania stanu organizacyjnego ochotniczych straży pożarnych.

Dopiero w dniu 24 września 1922 r. na Zjeździe Organizacyjnym w Lublinie, powołanym został do życia Związek Straży Pożarnych Województwa Lubelskiego, który skupił całą akcję w swoich rękach, przy poparciu finansowym związków komunalnych i Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń Wzajemnych.

Rozumie się, że praca Wojewódzkiego Związku tylko wtedy będzie mogła osiągnąć należyte rezultaty, gdy zrozumienie tej akcji znajdzie należyty oddźwięk nietylko wśród związków samorządowych, ale wśród całego społeczeństwa.

Do akcji przeciwpożarowej bowiem muszą być wciągnięte nie tylko środki materjalne, ale w większej jeszcze mierze ochotna i ofiarna praca całej ludności.

Zrozumienie tej konieczności jest wśród społeczeństwa.

O tem świadczy fakt, że w ostatnich dwóch latach na terenie Województwa Lubelskiego powstało 767 nowych ochotniczych straży pożarnych po wsiach, osadach i miasteczkach. Przeprowadzona jednak w 1928 r. przez Wojewódzką Komisję inspekcja około 153 straży, wykazała dotkliwe braki tych straży, tak pod względem zaopatrzenia straży w rekwizyta pożarnicze jak i pod względem organizacyjnym.

Przedewszystkiem należy zaznaczyć i stwierdzić, że nie wszystkie samorządy gminne, a głównie miejskie doceniają należycie ważność prowadzonej akcji przeciwpożarowej i skutkiem czego niechętnie wstawiają do swych budżetów potrzebne na ten cel kwoty.

Niedocenianie tej akcji przeciwpożarowej przez organa samorządu miejskiego i wiejskiego, było powodem szeregu klęsk pożarowych, jak w Kocku, Kijanach, Rykach, Bobrownikach, Baranowie, w Żelkowie, Czepielinie i. t p., gdzie pożary mogły być zlokalizowane, gdyby miejscowe i okoliczne straże pożarne zaopatrzone były w odpowiednie narzędzia pożarnicze.

Podając do wiadomości wyniki przeprowadzonej przez Komisję Wojewódzką inspekcji 153 straży pożarnych wzywam wszystkie zainteresowane czynniki do usunięcia braków i niedomagań w sprawozdaniu Komisji wyszczególnionych w terminie do dnia 1-go kwietnia 1929 r.

W szczególności za usunięcie tychże braków, oraz za utrzymanie wszystkich straży pożarnych na wysokim poziomie sprawności czynią odpowiedzialnymi w pierwszym rzędzie miejscowe zarządy, oraz naczelników straży pożarnych, a następnie okręgowe związki i okręgowych inspektorów pożarniczych.

Zarazem jeszcze raz podkreślając ważność zadań, które mają do spełnienia straże pożarne wzywam wszystkie zainteresowane czynniki, ażeby nie ustawały w dalszej wytężonej pracy nad udoskonaleniem straży pożarnych pod względem organizacyjnym, zaopatrzenia i wyszkolenia.

Wysiłki społeczeństwa w tym kierunku muszą znaleźć oddźwięk w programie działalności związków samorządowych, których obowiązkiem jest przychodzić strażom pożarnym z pomocą nietylko moralną, lecz także finansową w granicach, zakreślonych niezbędnemi potrzebami materjalnemi poszczególnych straży.

Wierzę, że wezwanie moje znajdzie należyty posłuch, co w ostatecznym rezultacie przyczyni się do złagodzenia klęsk pożarowych, które dotychczas wyrządzały niepowetowane szkody w gospodarstwie jednostek i całego społeczeństwa.

Zaznaczam, że w miesiącach maju, czerwcu i lipcu przeprowadzona zostanie ze strony Władz wojewódzkich rewizja wszystkich straży pożarnych na terenie Województwa Lubelskiego.

Poniżej podaję Sprawozdanie z dokonanej przez Woj. Komisję inspekcji straży pożarnych oraz zestawienie pogorzeli za czas od 1/I.1928 do dnia 2.I.1929 r.

Lublin, dn. 5 stycznia 1929 r.

Wojewoda Lubelski:
(—) *A. Remiszewski.*

Zał. Nr. 1 do L. 42/Sm.

SPRAWOZDANIE

z inspekcji ochotniczych straży pożarnych na terenie Województwa Lubelskiego, dokonanych przez Komisję Wojewódzką w roku 1928.

Zanim wyszczególnione zostaną kolejno braki zauważone w poszczególnych ochotniczych strażach pożarnych należy zwrócić uwagę na ogólne, a wszystkim strażom wspólne poniżej opisane niedomagania, przyczem stwierdzić należy, że straże pożarne w osadach i miasteczkach, tak pod względem organizacyjnym jak i pod względem zaopatrzenia w narzędzia pożarnicze stoją o wiele niżej, aniżeli straże po wsiach.

Inspekcje zostały dokonane w powiatach:

Lubartowskim	5	osad i miastecz.		7	wsi	razem	12
Łukowskim	4	„	„	10	„	„	14
Radzyńskim	3	„	„	10	„	„	13
Siedleckim	2	„	„	13	„	„	15
Konstantynowskim	4	„	„	5	„	„	9
Bialskim	4	„	„	4	„	„	8
Włodawskim	5	„	„	3	„	„	8
Janowskim	5	„	„	3	„	„	8
Garwolińskim	4	„	„	4	„	„	8
Lubelskim	3	„	„	3	„	„	6
Puławskim	6	„	„	5	„	„	11
Biłgorajskim	4	„	„	3	„	„	7
Zamojskim	3	„	„	4	„	„	7
Tomaszowskim	2	„	„	5	„	„	7
Hrubieszowskim	2	„	„	5	„	„	7
Chełmskim	4	„	„	—	„	„	4
Sokołowskim	1	„	„	—	„	„	1
Krasnostawskim	4	„	„	4	„	„	8
	65	„	„	88	„	„	153

Niezależnie od inspekcji straży pożarnych zwrócono uwagę na stan zabudowań, szczególnie w osadach i miasteczkach i lekceważenie przez mieszkańców przepisów ogniowych.

Stan zabudowań w niektórych wypadkach przedstawia się rozpaczliwie. Pomijając już łatwopalny materjał, z jakiego pobudowane są domy, w osadach i miasteczkach, należy stwierdzić, że w wielu wypadkach stan ten przez samych mieszkańców jest pogarszany. Na terenie Województwa spotyka się mianowicie:

1) Obkładanie słomą czyli t. zw. ogacanie domów drewnianych na zimę i pozostawianie tegoż ogacania na czas letni, co stwierdzono niezależnie od wielu osad również w mieście Ostrowiu Siedleckim i to w pobliżu Magistratu. Nadmienić należy, że dom ten, był własnością radnego miejskiego, w drugim ogaconym domu mieściła się nawet piekarnia. W tych konkretnych wypadkach wydano zarządzenie niezwłocznego usunięcia ogacenia.

2) W pobliżu domów mieszkalnych układane lub porozrzucane są całe masy drzewa, które nie tylko sprzyja na wypadek ognia rozszerzeniu się pożaru, lecz nadto utrudnia dostęp do budynku.

Wypadki takie jak wyżej podano stwierdzono w Ostrowiu Siedleckim, Konstantynowie, Łęcznej, Stoczku, Łosicach i wielu innych osadach.

3) W pobliżu domów mieszkalnych znajdują się prowizoryczne przybudówki, które nie są uwzględnione w planie budowy, a które stanowią poważne niebezpieczeństwo na wypadek pożaru.

4) W większości osad i miasteczek brak jest studzien lub odpowiednich zbiorników wody, a tam gdzie się znajdują zbiorniki, dostęp do nich jest utrudniony.

5) W większości straży sprawa dostarczania koni do pożaru jest nieuregulowana, jak również zauważyć się daje zbyt mała współpraca ludności ze strażą na wypadek akcji ratowniczej.

6) Zbyt mała ilość straży pożarnych jest do tej pory w powiatach: bialskim, konstantynowskim i włodawskim.

Co do braków w strażach stwierdzono:

1) Brak odpowiedniej sygnalizacji alarmowej.

2) Brak odpowiednich remiz na przechowywanie narzędzi, a w istniejących remizach w wielu strażach brak należytego ich utrzymania

3) W wielu strażach narzędzia nie są utrzymane w należytym porządku.

4) Nie przeprowadza się remontu posiadanych narzędzi, co oczywiście powoduje ich zniszczenie i nader ujemnie wpływa na sprawność straży pożarnych.

5) Brak większej ilości węży tłocznych, także ssawnych.

6) Sprawność straży utrudnia istnienie dwóch, a często i kilku typów łączników.

7) Brak wozów pogotowia.

8) Brak beczek.

9) Brak drabin.

10) W wielu strażach brak ćwiczeń tak szkolnych jak i taktycznych.

Przechodząc do szczegółowego omówienia wyników inspekcji w poszczególnych strażach pożarnych wskazane zostaną te braki i wadliwości, od których usunięcia zależy nie tylko sprawność straży ogniowych, ale i dalszy rozwój tych organizacji.

I. Powiat Lubartowski.

1) **Wola Skromowska.** Zauważono brak środków alarmowych. W remizie nieporządek. Sikawki bez węży. Brak łączników oraz brak wozu pogotowia.

2) **Łukowiec.** Brak środków alarmowych oraz brak remizy, jak również i wozu pogotowia.

3) **Firlej.** Brak środków alarmowych. Brak należytej ilości węży ssawnych Brak pochodni, oraz wozu pogotowia. Sprawa dostarczania koni do pożaru nie uregulowana.

4) **Rudno.** Brak środków alarmowych, brak dostatecznej ilości węża ssawnego i tłocznego. Brak beczek żelaznych, oraz wozu pogotowia.

5) **Michów.** Brak remizy na przechowywanie narzędzi, które znajdują się w stanie zużytym, co utrudnia akcję ratunkową. Brak drabiny Szczerbowskiego i środków alarmowych. Również i inne narzędzia pożarnicze są w niedostatecznej ilości.

6) **Spiczyn.** Remiza nieuporządkowana. Węże ssawne i tłoczne w niedostatecznej ilości. Brak beczek żelaznych.

7) **Zawieprzyce.** W remizie zastano złożone różne rzeczy, należące do osób postronnych, które utrudniały swobodne wyciągnięcie narzędzi pożarniczych. W beczkach zauważono brak wody. Brak również dostatecznej ilości punktów alarmowych.

8) **Łęczna.** Brak środków alarmowych, sikawki nieremontowane, w stanie niezdatnym do użytku. Niedostateczna ilość węży ssawnych i tłocznych. Brak

wozu pogotowia i drabiny Szczerbowskiego. Straż nie przeprowadzała do tej pory żadnych ćwiczeń. Pod względem organizacyjnym ogólny stan straży zły co może dotkliwie się odbić na bezpieczeństwie ogniowem miasta. Magistrat powinien nietylko przyjść straży z wydatną pomocą finansową, ale również ująć w swe ręce, przy pomocy instruktora powiatowego, inicjatywę w kierunku należytego zorganizowania straży.

9) **Niemce** Brak środków alarmowych. Brak dostatecznej ilości węży tłocznych i ssawnych. Beczki zastano bez wody.

10) **Czemierniki.** Brak środków alarmowych, oraz dostatecznej ilości węży tłocznych i ssawnych. Beczki nie remontowane, bez wody, a remiza w stanie nieodpowiadającym celowi, wymaga gruntownej przeróbki.

11) **Trzebieszów.** Brak środków alarmowych. Brak dostatecznej ilości węża ssawnego i tłocznego. Brak beczek żelaznych, drabiny Szczerbowskiego i wozu pogotowia.

II. Powiat Łukowski.

12) **Tuchowice.** Beczki na wodę wymagają remontu. Brak dostatecznej ilości węży tłocznych i ssawnych. Brak wozu pogotowia i drabiny Szczerbowskiego.

13) **Stanin.** Brak środków alarmowych. Brak odpowiedniej ilości węży ssawnych i tłocznych, brak beczek żelaznych. Znajdujące się węże ssawne nie są okręcone linką, skutkiem czego niszczeją.

14) **Ciechomin.** Brak środków alarmowych. Beczki w stanie zaniedbanym, sikawka zaniedbana, nie odremontowana, do akcji niezdatna. Brak należytej ilości węży ssawnych i tłocznych. Brak drabiny Szczerbowskiego i wozu pogotowia. Straż nieodbywa ćwiczeń, skutkiem czego przygotowanie jej do akcji pożarowej jest niedostateczne.

15) **Lisikierz.** Brak środków alarmowych. Beczki nieremontowane bez wody. Brak dostatecznej ilości węża ssawnego i tłocznego, a znajdujące się w remizie nieuporządkowane. Pochodnie zepsute. Brak wozu pogotowia. W remizie zamieszkał jeden z mieszkańców tejże wsi, którego polecono z remizy bezzwłocznie usunąć.

16) **Stoczek.** Brak środków oraz dostatecznej ilości punktów alarmowych. Remiza nieuporządkowana a narzędzia w nieładzie, nie przygotowane do wyjazdu. Brak wozu pogotowia, brak potrzebnej ilości węży ssawnych i tłocznych. Brak odpowiednich zbiorników wody, co w razie pożaru akcję ratowniczą udaremni. Pod względem organizacyjnym i wyszkoleniowym stan straży zły.

Magistrat m. Stoczka winien straży przyjść z pomocą finansową, oraz w porozumieniu z instruktorem powiatowym zająć się należytą organizacją straży.

17) **Radoryż.** Brak środków alarmowych. Brak remizy oraz dostatecznej ilości węży ssawnych i tłocznych. Brak beczek żelaznych na wodę, pochodni i wozu pogotowia.

18) **Okrzeja.** Brak środków alarmowych, oraz niedostateczna ilość punktów alarmowych, co przy rozległości wsi stwarza niebezpieczeństwo niemożności natychmiastowego zaalarmowania straży. Brak remizy, brak odpowiedniej ilości węży ssawnych i tłocznych, wozu pogotowia. Bosaki wymagają remontu.

19) **Adamów.** Brak środków alarmowych w większej ilości, węży ssawnych i tłocznych posiada straż ilość niedostateczną. Brak beczek żelaznych, oraz zbiorników wody, co przy skupieniu zabudowań oraz niedostatecznej ilości beczkowozów, akcję ratowniczą może zupełnie udaremnić.

20) **Serokomla.** Brak środków alarmowych. Remiza nieuporządkowana. Brak potrzebnej ilości węży ssawnych i tłocznych, brak wozu pogotowia i drabiny Szczerbowskiego. Bosaki nieremontowane.

21) **Białobrzegi.** Brak środków alarmowych i dostatecznej ilości punktów alarmowych. Remiza nieuporządkowana, beczki zastano bez wody. Brak odpowiedniej ilości węży ssawnych i tłocznych oraz brak pochodni. Straż ćwiczeń nieodbywa, co ujemnie odbija się na jej sprawności.

22) **Kock.** Brak środków alarmowych. Remiza nieuporządkowana, narzędzia w nieładzie. Brak wozu pogotowia, węży ssawnych i tłocznych w ilości niedostatecznej. Za mało pochodni, brak drabiny Szczerbowskiego. Brak odpowiednich zbiorników wody. Straż ćwiczeń nie odbywała, co tak ujemnie odbiło się na jej sprawności, że w razie pożaru niezdolną jest do należytej akcji ratowniczej. Wogóle straż wymaga gruntownej reorganizacji.

III. Powiat Radzyński.

23) **Suchowola.** Brak środków alarmowych. Brak odpowiedniej ilości węży ssawnych i tłocznych, oraz brak drabiny. Beczki zastano bez wody. Remizy straż nie posiada.

24) **Wohyń.** Brak dostatecznej ilości punktów alarmowych, brak remizy, brak węży ssawnych i tłocznych w odpowiedniej ilości, beczki zastano bez wody, a sikawki nieoczyszczone. Brak drabiny Szczerbowskiego. Ilość narzędzi na wypadek pożaru niewystarczająca, co może spowodować katastrofę. Ogólny stan straży wyjątkowo zły, wymagający reorganizacji.

25) **Milanów.** Remiza niewystarczająca na pomieszczenie sikawek i narzędzi pożarniczych. Brak środków alarmowych, brak pochodni, brak wozu pogotowia.

26) **Radzyń.** Brak środków alarmowych. Brak dostatecznej ilości węży tłocznych i ssawnych, oraz beczek żelaznych. Czynni członkowie straży nieubezpieczeni od wypadku. Polecono ubezpieczyć.

27) **Kąkolewnica.** Brak remizy na przechowanie narzędzi, brak środków alarmowych, brak wozu pogotowia. Sprawa dostarczania koni na wypadek pożaru nieuregulowana.

28) **Kożuszki.** Brak środków alarmowych, dostatecznej ilości węży tłocznych, oraz drabiny. Wieś posiada za małą ilość studni, któreby należało zastąpić zbiornikami wody. Zauważono brak pochodni. Ćwiczeń straż nie odbywa, co ujemnie się odbija na jej sprawności.

29) **Siemień.** Brak środków alarmowych, dostatecznej ilości węży ssawnych i tłocznych, oraz drabiny. Beczki zastano w remizie bez wody.

30) **Wierzchowiny.** Brak remizy oraz środków alarmowych. Straż posiada nie dostateczną ilość węży tłocznych i ssawnych. Brak beczek na kołach, drabiny i wozu pogotowia.

31) **Szóstka.** Remiza nie uporządkowana, bez podłogi. Brak środków alarmowych, dostatecznej ilości węży tłocznych i beczek na wodę. Sprawa dostarczania koni do pożaru nie uregulowana. Straż ćwiczeń z narzędziami nie przeprowadzała, co ujemnie wpływa na jej sprawność przy akcji ratunkowej.

32) **Łózki.** Brak środków alarmowych, oraz dostatecznej ilości węży ssawnych i tłocznych, oraz beczek żelaznych.

33) **Żerocin.** Brak środków alarmowych, dostatecznej ilości węży ssawnych i tłocznych, brak beczek żelaznych, oraz wozu pogotowia. Sprawa dostarczania koni do pożaru nie uregulowana.

IV. Powiat Siedlecki.

34) **Gostchosz.** Brak środków alarmowych, brak węży ssawnych i tłocznych, brak remizy na pomieszczenie narzędzi. Narzędzia pożarnicze wogóle w niedostatecznej ilości dla przeprowadzenia należytej akcji ratunkowej.

35) **Pruszyn.** Brak środków alarmowych, pogotowia, drabiny oraz dostatecznej ilości węży ssawnych i tłocznych. Beczki zastano w remizie bez wody. Narzędzia pożarnicze wypożyczano do robót ziemnych. Na przyszłość wypożyczania zabroniono.

36) **Mordy.** Brak środków alarmowych. Beczki zepsute nie wyremontowane. Sikawki w stanie zużytem niezdatne do akcji. Brak dostatecznej ilości węży ssawnych i tłocznych, brak wozu pogotowia. Stwierdzono, że narzędzia pożarnicze były wypożyczone. Wyszkolenie straży pozostaje na bardzo niskim poziomie, nie odpowiadającym potrzebom miasteczka. Ogólny stan straży zły, wymagający zupełnej reorganizacji.

37) **Skórzec.** Brak remizy do pomieszczenia narzędzi, brak środków alarmowych, oraz wozu pogotowia.

38) **Niwiski.** Brak wozu pogotowia oraz drabiny Szczerbowskiego. Zarządzony alarm i próbne gaszenie pożaru wykazało należytą sprawność straży.

39) **Suchożebry.** Brak środków alarmowych, dostatecznej ilości węży ssawnych i tłocznych, oraz drabiny Szczerbowskiego. W remizie znaleziono beczki ze znaczną ilością nafty, którą polecono usunąć ze względu na bezpieczeństwo remizy.

40) **Krześlin.** Brak środków alarmowych. Narzędzia pożarnicze zastano w nieładzie. Beczki na wodę przechowywano w kilku miejscach, co w razie pożaru utrudniałoby akcję ratowniczą. Jak stwierdzono straż nie odbywała ćwiczeń z narzędziami, co znacznie osłabia jej sprawność.

41) **Brzozów.** Brak środków alarmowych oraz drabiny Szczerbowskiego. Beczki zepsute w stanie nie nadającym się do użytku, co w razie pożaru pociągnąć może za sobą katastrofę.

42) **Kołuble.** Brak środków alarmowych, wozu pogotowia oraz dostatecznej ilości węży ssawnych i tłocznych,

43) **Paprotnią.** Brak dostatecznej ilości środków alarmowych, brak wozu pogotowia, oraz dostatecznej ilości węży ssawnych i tłocznych. Beczki zastano w remizie bez wody, co przy małej ilości studzien we wsi i braku innych zbiorników wody, akcję ratunkową w razie pożaru uniemożliwi.

44) **Czepielin.** Brak środków alarmowych, oraz dostatecznej ilości węży ssawnych i tłocznych. Sprawa dostarczenia koni do pożaru nie uregulowana.

45) **Zbuczyn.** Brak środków alarmowych. Beczka, którą zastano w remizie zepsuta, sikawka zanieczyszczona i niezdatna do użytku. Brak dostatecznej ilości węży ssawnych i tłocznych. W remizie zastano przedmioty należące do mieszkańców, co utrudnia szybkie przygotowanie do wyjazdu, polecono je usunąć.

46) **Krzesk.** Brak remizy na pomieszczenie narzędzi, brak środków alarmowych oraz dostatecznej ilości węża ssawnego i tłocznego. Sprawa dostarczania koni do pożaru nieuregulowana. Wyszkolenie straży niedostateczne.

V. Powiat Konstantynowski.

47) **Łysów.** Brak środków alarmowych oraz drabiny Szczerbowskiego. Wozu pogotowia straż nie posiada. Beczki zastano w stanie zepsutem nie nadającem się do użytku.

48) **Rusków.** Remiza położona zbyt daleko od wsi co przy niedostatecznej ilości środków alarmowych w razie pożaru akcję ratunkową znacznie opóźni. Brak dostatecznej ilości węża tłocznego. Niedostateczna ilość beczek, a te które straż posiada zastano bez wody.

49) **Lipno.** Brak odpowiedniej sikawki, gdyż znajdująca się w remizie mała sikawka do użytku się nie nadaje. Brak również środków alarmowych. Przy obecnym stanie narzędzi, straż do akcji ratowniczej jest niezdolną.

50) **Sarnaki.** Brak środków alarmowych, dostatecznej ilości węży ssawnych i tłocznych. Brak beczkowozu, oraz dostatecznej ilości studzien we wsi. Straż pod względem organizacyjnym w stanie złym, należy przystąpić do jej gruntownej reorganizacji.

51) **Łosice.** Remiza nie uporządkowana, co utrudnia wyjazd do pożaru. Brak środków alarmowych, wozu pogotowia, oraz dostatecznej ilości węży ssawnych i tłocznych. Uczuwać się daje brak dostatecznej ilości studzien lub zbiorników wody. Sprawa dostarczania koni do pożaru nieuregulowana.

52) **Mostów.** Brak środków alarmowych, na ogół stan straży jak i narzędzia wstanie zadawalniającym.

53) **Huszlew.** Poza drobnemi usterkami skonstatowano, że sprawność alarmowa drużyny jest dobra, a narzędzia pożarnicze utrzymywane w należytym porządku.

54) **Kornica.** Brak remizy na pomieszczenie narzędzi. Brak środków alarmowych, oraz dostatecznej ilości węży ssawnych i tłocznych. Sikawkę zastano zniszczoną niezdatną do użytku, narzędzia znajdowały się w stanie nie uporządkowanym. Obecny stan narzędzi akcję ratowniczą uniemożliwia.

55) **Konstantynów.** Brak odpowiedniej remizy na pomieszczenie narzędzi, brak odpowiedniej ilości węży ssawnych i tłocznych. Brak drabiny Szczerbowskiego, dostatecznej ilości beczek na osadę, oraz środków alarmowych. Wobec braku dostatecznej ilości studzien względnie zbiorników wody w miasteczku niebezpieczeństwo pożarowe jest bardzo znaczne i akcja ratunkowa utrudniona.

56) **Janów Podlaski.** Remiza na przechowanie narzędzi nie wykończona. Węże ssawne i tłoczne zastano w stanie zniszczonym niezdatnym do użytku.

Brak środków alarmowych oraz dostatecznej ilości studzien, względnie zbiorników wody. Straż wymaga zupełnej reorganizacji, a szczególnie należałoby zwrócić uwagę na stanowisko dowódcy, na które to stanowisko należy powołać osobę z ukończonym kursem pożarniczym. Sprawą reorganizacji straży winien się zainteresować Magistrat w porozumieniu z instruktorem pożarnym.

VI. Powiat Bialski.

57) **Sitnik.** Remiza niewykończona. Brak środków alarmowych, oraz wozu pogotowia. Beczki zastano bez wody.

58) **Swory.** Remiza wymaga remontu Brak dostatecznej ilości węży tłocznych i ssawnych. Sprawa dostarczania koni do pożaru nieuregulowana. Próbne gaszenie pożaru wykazało należytą sprawność straży.

59) **Biała Podlaska.** Skonstatowano niedostateczną ilość węży ssawnych i tłocznych, oraz środków alarmowych. Ze względu na rozległość miasta przerobić samochodowy wóz pogotowia i dostosować do potrzeb wyłącznie pożarniczych. Samochód obecnie używany jest bardzo często jako autobus do wyjazdów, co jest niedopuszczalnem.

60) **Piszczac.** Brak środków alarmowych oraz dostatecznej ilości węży ssawnych i tłocznych. W osadzie brak dostatecznej ilości studzien, lub zbiorników wody Czynni członkowie straży nie są ubezpieczeni od wypadku. Wyszkolenie straży niedostateczne. Należy przystąpić do reorganizacji straży.

61) **Terespol.** Niedostateczna ilość punktów alarmowych. Remiza za mała na pomieszczenie narzędzi. Pod względem organizacyjnym jak i pod względem wyszkolenia straż w stanie wzorowym.

62) **Kodeń.** Remiza nieodpowiednia, brak wozu pogotowia, brak środków alarmowych. Czynni członkowie straży nie ubezpieczeni od wypadku. Sprawa dostarczania koni do pożaru nieuregulowana. Straż wymaga gruntownej reorganizacji.

63) **Tuczna.** Brak remizy brak środków alarmowych oraz beczek. Brak dostatecznej ilości węży ssawnych i tłocznych, oraz drabiny. Straż ćwiczeń nie przeprowadzała, co wpłynęło na zły stan sprawności straży.

64) **Rossosz.** Sikawki zastano umieszczone na dworze, narzędzia pożarnicze nie w porządku Brak środków alarmowych oraz dostatecznej ilości węży ssawnych i tłocznych. Posiadane węże były podziurawione do użytku. Sprawa dostarczania koni do pożaru nie uregulowana.

VII. Powiat Włodawski.

65) **Sławatycze.** Brak remizy oraz środków alarmowych. Węże ssawne i tłoczne w niedostatecznej ilości. Brak pochodni i drabin, oraz niedostateczna ilość beczek. Sprawa dostarczania koni do pożaru nieuregulowana. Brak należytej organizacji, tak że straż do akcji pożarowej jest niezdatna i wymaga gruntownej reorganizacji.

66) **Włodawa.** Brak wozu pogotowia, środków alarmowych oraz dostatecznej ilości węży ssawnych i tłocznych. Sprawa dostarczania koni do pożaru nieuregulowana, skutkiem czego mimo zarządzonego alarmu straż z powodu niedostarczenia koni z remizy nie mogła wyjechać. Sprawą tą winien zająć się natychmiast Magistrat, gdyż stan dotychczasowy grozi miastu katastrofą.

67) **Hańsk.** Brak sikawki, brak środków alarmowych. Sprawa dostarczania koni do pożaru nieuregulowana.

68) **Sosnowica.** Brak środków alarmowych, ilość węży ssawnych i tłocznych niedostateczna. Brak wozu pogotowia oraz drabiny Szczerbowskiego. Odczuwać się również daje brak odpowiedniej ilości studzien ewentualnie zbiorników wody.

69) **Ostrów Siedlecki.** Obecna remiza nieodpowiednia na pomieszczenie narzędzi. Sprawa dostarczania koni do pożaru nieuregulowana. Brak środków alarmowych Jedna sikawka znajdująca się w remizie w stanie zepsutym, niezdatna do akcji Brak węży ssawnych i tłocznych, beczkowozy w niedostatecznej ilości. Brak bosaków i drabiny Szczerbowskiego, brak wozu pogotowia, znajdujące się w stanie zupełnego zaniedbania Należy zaznaczyć, że na bieżący rok budżetowy 1928/29, mimo opłakanego stanu w jakim się znajduje tabor i narzędzia ochotniczej straży pożarnej, Magistrat m. Ostrowia Siedleckiego wstawił do budżetu miasta kwotę 3 500 zł. na zakup instrumentów muzycznych dla orkiestry straży pożarnej, oraz zaangażował dla tejże orkiestry kapelmistrza z płacą 200 zł miesięcznie. Komisja wytknęła na miejscu nieracjonalne użycie funduszów miejskich, pouczając, że w pierwszej linji należy łożyć na zakup narzędzi pożarniczych i na konserwację posiadanych narzędzi, a to tembardziej, że jak wskazano rozpaczliwy stan taboru i narzędzi straży pożarnej, w razie pożaru ściągnąć może na miasto nieobliczalną katastrofę.

70) **Opole.** Brak remizy na przechowywanie narzędzi. Brak dostatecznej ilości węży ssawnych i tłocznych, oraz dostatecznej ilości środków alarmowych.

71) **Wisznice** Obecna remiza nieodpowiednia do pomieszczenia przyborów pożarniczych. Brak drabiny Szczerbowskiego, żelaznych beczek na wodę, dostatecznej ilości węży tłocznych i ssawnych. Znajdujące się węże zastano w stanie zniszczonym. W beczkach brak było wody. Członkowie czynni nie ubezpieczeni od wypadku.

VIII. Powiat Janowski.

72) **Dzierzkowice.** Brak dostatecznej ilości środków alarmowych. Beczki nieobsadzone na wózkach Brak wozu pogotowia, pochodni i drabiny Szczerbowskiego. Brak remizy na pomieszczenie narzędzi.

73) **Urzędów.** Remiza nieuporządkowana, brama niedogodna dla wyjazdu straży. Brak środków alarmowych, brak dostatecznej ilości węży ssawnych i tłocznych Straż ćwiczeń nie przeprowadzała. Sprawność straży mała.

74. **Kraśnik.** Brak dostatecznej ilości środków alarmowych, oraz węży ssawnych i tłocznych. Podczas dokonanego alarmu komisja stwierdziła **bardzo dobrą sprawność straży i należytą organizację.**

75) **Zdziechowice.** Brak dostatecznej ilości węży ssawnych i tłocznych, oraz drabiny. Sprawność alarmowa straży dostateczna.

76) **Zaklików.** Brak środków alarmowych. Niedostateczna ilość węży ssawnych i tłocznych. W beczkach wody nie było. **Straż wymaga reorganizacji.**

Brak wozu pogotowia. Sprawa dostarczania koni do pożaru nieuregulowana.

77) **Potok Wielki.** Brak środków alarmowych oraz dostatecznej ilości beczkowozów. Sikawkę zastano w stanie zepsutym niezdatnym do użytku. Straż nie odbywa ćwiczeń z narzędziami. Obecny stan straży czyni ją niezdolną do akcji ratowniczej.

78) **Modliborzyce.** Brak środków alarmowych. Brak tłumnic. Niedostateczna ilość węży ssawnych i tłocznych. Sprawa dostarczania koni do pożaru nieuregulowana.

79) **Janów Lubelski.** Komisja odbyła konferencję w Starostwie gdzie podniesiono spostrzeżone podczas inspekcji straży w powiecie usterki i niedomagania. Następnie w porozumieniu się z przedstawicielami zarządu i dowództwa straży Janowskiej ustalono, że należy niezwłocznie przeprowadzić reorganizację techniczną taboru ochotniczej straży pożarnej w Janowie Lubelskim. Polecono również zwrócić się do zarządu okręgowego do delegowania instruktora, któryby łącznie z dowództwem straży ustalił, które narzędzia należy uznać za zbyteczne, które pozostawić a jakie nabyć nowe.

IX. Powiat Garwoliński.

80) **Garwolin.** Remiza nieuporządkowana. Narzędzia nieoczyszczone, beczki żelazne w stanie zepsutym i w niedostatecznej ilości. Brak dostatecznej ilości węży ssawnych i tłocznych. Straż ze względu na stan narzędzi niezdatna do akcji ratunkowej Magistrat m. Garwolina winien przyjść z wydatną pomocą finansową dla zakupu niezbędnych narzędzi.

81) **Łaskarzew.** Brak środków alarmowych, brak wozu pogotowia, oraz dostatecznej ilości węży ssawnych i tłocznych. Sprawność alarmowa straży dobra.

82) **Sobolew.** Brak dostatecznej ilości środków alarmowych, oraz węży ssawnych i tłocznych. Brak zbiorników wody. Sprawność alarmowa straży dobra.

83) **Żelechów.** Brak środków alarmowych, oraz dostatecznej ilości węży ssawnych i tłocznych. Zwrócono również uwagę na niedostateczną ilość studzien względnie zbiorników wody. Straż winna dążyć do kupna sikawki motorowej.

84) **Żabianka.** W beczkach wody nie było. Brak węży ssawnych i tłocznych, oraz drabiny Szczerbowskiego. Straż ćwiczeń taktycznych nie odbywała. Sprawność straży niedostateczna.

85) **Ułęż.** Wóz pogotowia nieopowiedni. Brak dostatecznej ilości węży ssawnych i tłocznych oraz beczek żelaznych.

86) **Sobieszyn.** Brak środków alarmowych, beczek żelaznych, dostatecznej ilosci węży ssawnych i tłocznych. Remiza nieuporządkowana, narzędzia w nieładzie, beczkowozy popsute

87) **Drazgów.** Brak węży ssawnych i tłocznych, beczki niewyremontowane, bez wody, remiza nieuporządkowana Straż ćwiczeń taktycznych nieodbywała. Sprawność straży mała.

88) **Ryki.** Zastano beczki bez wody. Posiadane dwie sikawki z powodu uszkodzeń nie nadają się do użytku. Brak środków alarmowych Brak dostatecznej ilości węży ssawnych i tłocznych Straż ćwiczeń taktycznych nieodbywała. Ze względu na stan narzędzi, gotowość bojowa straży niedostateczna.

X. Powiat Lubelski.

89) **Jastków.** Brak dostatecznej ilości środków alarmowych Niedostateczna ilość węży tłocznych i ssawnych. Sprawność alarmowa straży jest dostateczna

90) **Bełżyce.** Brak środków alarmowych. Straż niezaopatrzona w przyrząd ratunkowy do ratowania ludzi. Sprawność alarmowa dostateczna.

91) **Krzczonów.** Brak środków alarmowych. Narzędzia pożarnicze w nieładzie. Niedostateczna ilość beczkowozów. Sprawność alarmowa straży dostateczna.

92) **Bychawa.** Brak przyrządów alarmowych, oraz dostatecznej ilości przyrządów pożarniczych, jak beczek, bosaków, drabin itp.

93) **Niedrzwica Duża.** Brak środków alarmowych, beczki zastano bez wody oraz w niedostatecznej ilości. Sprawność straży dostateczna.

94) **Bełżyce.** Brak środków alarmowych. W beczkach nie zastano wody. Straż wymaga reorganizacji.

XI. Powiat Puławski.

95) **Markuszów.** Brak środków alarmowych. Stwierdzono, że narzędzia pożarnicze są wypożyczane ludności. Brak dostatecznej ilości węży ssawnych i tłocznych, beczkowozy zniszczone i w niedostatecznej ilości

96) **Kurów.** Brak środków alarmowych Tabor nieutrzymany w gotowości do wyjazdu Sikawki uszkodzone niezdolne do działania. Sprawność straży ze względu na stan taboru i narzędzi niedostateczna.

97) **Końskowola.** Brak środków alarmowych, dostatecznej ilości węży ssawnych i tłocznych, oraz tłumnic. Sprawność alarmowa straży dostateczna.

98) **Włostowice.** Stan narzędzi pożarniczych zadawalniający, sprawność straży dostateczna.

99) **Bochotnica.** Brak środków alarmowych. Brak dostatecznej ilości węży ssawnych i tłocznych. Ilość beczkowozów niedostateczna Wyszkolenie straży niedostateczne, jak również niedostateczna orjentacja dowództwa straży.

100) **Kazimierz Dolny n/W.** Niedostateczna ilość punktów alarmowych Niedostateczna ilość węży ssawnych i tłocznych. W remizie zastano nieporządek. narzędzia w nieładzie, nieprzygotowane do wyjazdu. Sprawa dostarczenia koni do pożaru nieuregulowana, Sprawność alarmowa i ćwiczebna straży niedostateczna. Magistrat winien zwrócić uwagę na stan straży i przyjść jej z pomocą finansową.

101) **Karczmiska.** Niedostateczna ilość węży ssawnych i tłocznych, pochodnie zastano bez nafty. Niedostateczna ilość środków alarmowych. Brak dostatecznej ilości tłumnic. Słaba orjentacja dowództwa przy kierowaniu akcją, sprawność straży bardzo słaba.

102) **Opole.** Niedostateczna ilość węży ssawnych i tłocznych

Brak odpowiedniej drabiny. Niedostateczna ilość środków alarmowych. Czynni członkowie straży nieubezpieczeni od wypadku Sprawność alarmowa straży dobra, orjentacja dowództwa dostateczna.

103) **Kluczkowice.** Komisja dokonała jedynie przeglądu taboru, który utrzymany jest w stanie gotowym do wyjazdu. Ilość narzędzi dostateczna.

104) **Wąwolnica.** Przy zarządzonym alarmie nie odnaleziono klucza od remizy, wskutek czego odbijano drzwi toporkami. Sikawki zastano nieoczyszczone,

części należące do danej sikawki porozrzucane. Sprawność narzędzi na wypadek pożaru niedostateczna.

105) **Nałęczów.** Brak dostatecznej ilości punktów alarmowych. Zupełny brak beczkowozów. Posiadana sikawka zbyt ciężka i trudna do przenoszenia, do użytku się nie nadaje. Brak dostatecznej ilości węży ssawnych i tłocznych. Sprawa dostarczania koni do pożaru nieuregulowana.

XII. Powiat Biłgorajski.

106) **Łukowa.** Brak środków alarmowych. Brak tłumnic, sikawki źle utrzymane, węże ssawne i tłoczne w niedostatecznej ilości. W beczkach nie zastano wody. Skonstatowano słabą orjentację dowództwa, oraz niedostateczne wyszkolenie straży do akcji ratunkowej na wypadek pożaru.

107) **Tarnogród.** Brak środków alarmowych, sikawki utrzymane w stanie złym. Beczki zastano bez wody. Zbyt mała ilość tłumnic. Sprawność alarmowa i ćwiczebna straży oraz orjentacja dowództwa bardzo słaba. Straż ćwiczeń taktycznych nie przeprowadza.

108) **Frampol.** Brak dostatecznej ilości punktów alarmowych. Tabor straży i narzędzia **we wzorowym porządku.** Sprawność alarmowa straży i orjentacja dowództwa dobra.

109) **Radzięcin.** Brak środków alarmowych. Tabor bez gotowości wyjazdowej. Straż wymaga zupełnej reorganizacji, nie tylko ze względu na stałą bezczynność, ale i ze względu na zupełny brak zdyscyplinowania.

110) **Dyle.** Brak dostatecznej ilości środków alarmowych, oraz węży ssawnych i tłocznych. Sprawność straży dobra, orjentacja dowództwa bardzo dobra.

XIII. Powiat Zamojski.

111) **Zwierzyniec.** Stan narzędzi pożarniczych zastano **we wzorowym porządku.** Sprawność alarmowa straży i orjentacja dowództwa bardzo dobra.

112) **Szczebrzeszyn.** Brak dostatecznej sieci alarmowej, brak dostatecznej ilości węży ssawnych i tłocznych. Węże zastano nieprzygotowane do wyjazdu. W beczkach brak było wody. Orjentacja dowództwa niedostateczna. Sprawność straży bardzo słaba.

113) **Łapiguz.** Tabor dostateczny z wyjątkiem węży ssawnych i tłocznych, których ilość należy powiększyć. Sprawa dostarczania koni do pożaru nieuregulowana.

114) **Sitno.** Niedostateczna ilość punktów alarmowych, Sikawka źle utrzymana. Węże tak ssawne jak i tłoczne zastano zabłocone i uszkodzone.

115) **Zamość.** Tabor utrzymywany **w wzorowym porządku** i w stanie gotowości do wyjazdu. Organizacja alarmowa straży dobra. Brak tylko beczkowozu czterokołowego, drabiny mechanicznej i przyrządu ratunkowego.

116) **Łabunie.** Niedostateczna ilość tłumnic. Brak drabiny drążkowej. W remizie niepotrzebne sprzęty, które utrudniają wyjazd. Sprawność alarmowa dostateczna. Orjentacja taktyczna dowództwa słaba.

117) **Łabuńki.** Brak dostatecznych punktów alarmowych, drabina bez drążków przystawnych, **posiadany tabor utrzymany w porządku wzorowym.** Orjentacja dowództwa i sprawność straży dobra.

XIV. Powiat Tomaszowski.

118) **Tomaszów.** Niedostateczna ilość środków alarmowych. Posiadane narzędzia pożarnicze utrzymane w **porządku wzorowym,** sprawność alarmowa i bojowa straży oraz orjentacja dowództwa dobra.

119) **Tarnawatka.** Tabor utrzymany w stanie wzorowym, w gotowości wyjazdowej. Sprawność straży i orjentacja dowództwa dobra.

120) **Krynice.** Narzędzia pożarnicze utrzymane **w stanie wzorowym** i w gotowości wyjazdowej. Sprawność alarmowa straży oraz wyrobienie i orjentacja dowództwa dobra. Tabor wymaga zakupna dwóch beczkowozów czterokołowych.

121) **Komarów.** Brak dostatecznej ilości środków alarmowych. Brak drabiny Szczerbowskiego, niedostateczna ilość węży ssawnych i tłocznych. Sikawka i węże nieprzygotowane do wyjazdu. Brak drabiny Szczerbowskiego. Sprawność straży dostateczna.

122) **Tyszowce.** Niedostateczna ilość punktów alarmowych. Sikawka czterokołowa wymaga remontu. Brak drabiny Szczerbowskiego. Beczki zastano bez wody. Sprawa dostarczania koni do pożaru nieuregulowana. Straż wymaga gruntownej reorganizacji.

123) **Łaszczów.** Straż zupełnie zdezorganizowana. Tabor pozostawiony na wolnem powietrzu, zupełnie zaniedbany. Należy przeprowadzić gruntowną reorganicję straży.

124) **Telatyn.** Brak środków alarmowych. Brak tłumnic. Niedostateczna ilość węży ssawnych i tłocznych. Brak beczkowozów, a posiadane zastano bez wody. Sprawa dostarczania koni do pożaru nieuregulowana.

XV. Powiat Hrubieszowski.

125) **Mircze.** Brak dostatecznej ilości środków alarmowych. Brak dostatecznej ilości węży tłocznych i ssawnych, oraz brak tłumnic. Tabor utrzymany dobrze, w gotowości wyjazdowej.

126) **Dziekanów.** Brak dostatecznej ilości ilości punktów alarmowych. Brak węży ssawnych i tłocznych, za mała ilość beczek na osadę, zupełny brak tłumnic. Sprawność dowództwa dostateczna.

127) **Horodło.** Brak dostatecznej ilości środków alarmowych. Brak bosaków oraz tłumnic. Orjentacja dowództwa i sprawność bojowa straży dość dobra.

128) **Moniatycze.** Sikawka niewyremontowana. Niezdatna do użycia. Brak drabiny Szczerbowskiego, tłumnic i dostatecznej ilości wiader. Sprawność bojowa i orjentacja dowództwa dostateczna.

129) **Uchanie.** Brak dostatecznej ilości punktów alarmowych, oraz węży ssawnych i tłocznych. Brak drabiny Szczerbowskiego oraz tłumnic. Beczkowóz wypożycza straż mieszkańcom, co jest ze względu na gotowość wyjazdową niedopuszczalne. Pozostałą beczkę zastano bez wody. Sprawność alarmowa straży i orjentacja dowództwa dostateczna.

130) **Białopole.** Niedostateczna ilość węży ssawnych i tłocznych. Brak tłumnic. Przyrządy pożarnicze jak beczkowość wypożycza straż mieszkańcom skutkiem czego uniemożliwione jest pogotowie wyjazdowe Gospodarka **w taborze niedbała.**

301) **Białopole - Klinkiernia.** Tabor zastano w porządku. Sprawność alarmowa straży oraz orjentacja dowództwa dobra.

XVI. Powiat Chełmski.

132) **Sawin.** Brak odpowiednich środków alarmowych. Tabor zastano w gotowości wyjazdowej. Brak dostatecznej ilości węży ssawnych i tłocznych.

133) **Siedliszcze.** Brak dostatecznej ilości środków alarmowych. Tabor niedostateczny, a w szczególności brak dostatecznej ilości węży ssawnych i tłocznych, drabiny Szczerbowskiego, oraz tłumnic.

134) **Pawłów.** Brak dostatecznych środków alarmowych. Sprawa dostarczania koni do pożaru nieuregulowana. Pochodnie zastano bez nafty. Brak wyszkolenia straży i orjentacji dowództwa.

135) **Rejowiec.** Brak przyrządów alarmowych, brak pogotowia wyjazdowego. Za mała ilość beczkowozów, oraz zamała ilość tłumnic.

XVII. Powiat Krasnystawski.

136) **Kraśniczyn.** Brak przyrządów alarmowych. Brak drabiny Szczerbowskiego, zamała ilość tłumnic, beczkowozów, oraz węży ssawnych i tłocznych. Orjentacja dowództwa dostateczna tabor w gotowości wyjazdowej.

137) **Czajki.** Brak drabiny Szczerbowskiego. Brak tłumnic, ilość węży ssawnych i tłocznych niedostateczna, zbyt mała ilość punktów alarmowych. W beczkach zastano brak wody.

138) **Majdan Surchowski.** Brak beczek, tłumnic oraz drabiny Szczerbowskiego. Ilość węży ssawnych i tłocznych niedostateczna Sprawność alarmowa straży dostateczna Orjentacja dowództwa mała.

139) **Małochwiej.** Niedostateczna ilość środków alarmowych. Brak tłumnic oraz drabiny Szczerbowskiego. W beczkach wody nie zastano. Sprawność alarmowa straży dostateczna, a orjentacja dowództwa, dość dobra.

140) **Krasnystaw.** Sprawność wyjazdowa straży **niedostateczna** wskutek złej orjentacji dostawy koni. Wóz pogotowia bez odpowiednio wysokiej drabiny. Tabor, a w szczególności beczki przestarzałe, nienadające się do użytku w mieście.

141) **Żółkiewka** Brak dostatecznej ilości punktów alarmowych. Niedostateczna ilość węży ssawnych i tłocznych. Brak beczek czterokołowych, zbyt mała ilość tłumnic. Sprawność alarmowa i wyjazdowa straży dobra. Orjentacja dowództwa dostateczna.

142) **Turobin.** Brak dostatecznej ilości środków alarmowych. Ilość węży ssawnych i tłocznych niedostateczna. Brak drabiny Szczerbowskiego i tłumnic. Straż wymaga wewnętrznej reorganizacji ze względu na brak zdyscyplinowania i wynikające stąd zatargi w łonie organizacji.

143) **Wysokie.** Brak przyrządów alarmowych. Ilość węży ssawnych i tłocznych zbyt mała. Brak drabiny Szczerbowskiego, oraz dostatecznej ilości tłumnic. Sprawność wyjazdowa straży dostateczna.

Zał. Nr. 2 do L. 42/Sm.

Ilość szkód pogorzelowych w roku 1928, zameldowanych od 1.I.1928 r. do 2.I.1929 roku.

Powiat	Pożarów	Nieruchomości	Suma przyzn. odszkodowań Zł.	gr.	Suma szkód w nieub. inwent. kresc. i. t. p.	Przydział drzewa z lasów pań. w m³.
Bialski	42	98	234497	54	134150	—
Biłgorajski	28	91	127574	58	198920	—
Chełmski	43	69	100095	39	125100	—
Garwoliński	35	110	295345	98	283400	—
Hrubieszowski	45	119	200385	19	209170	—
Janowski	27	35	74964	85	114130	—
Konstantynowski	34	121	225420	65	211890	1325
Krasnystawski	39	89	160342	14	229080	200
Lubartowski	43	127	223354	36	223260	539
Lubelski	58	93	204579	23	268410	220
Łukowski	50	125	277C04	43	319700	—
Puławski	30	251	508214	03	402520	1826
Radzyński	37	45	66011	24	82300	—
Siedlecki	17	45	93269	75	80160	100
Sokołowski	16	41	104920	93	111740	—
Tomaszowski	51	141	226368	82	208370	—
Węgrowski	31	35	58394	15	88530	—
Włodawski	52	103	184113	64	217180	—
Zamojski	38	124	264624	39	290280	—
Ogółem:	716	1862	3629481	29	3798290	4210

Uwaga: Powszechny Zakład Ubezpieczeń Wzajemnych przyznał w r. 1928 pożyczek pogorzelcom na ogniotrwałe pokrycie dachów na terenie Woj. Lub. w kwocie zł. **874.350,** preliminowane zaś było na ten cel w r. 1928 zł. **242.500.** Wobec tak znacznego przekroczenia kwoty preliminowanej w chwili obecnej wydawanie pożyczek zostało wstrzymane.

poz. 2.

Pismo okólne Wojewody Lubelskiego do Panów Starostów Powiatowych Województwa Lubelskiego *w sprawie propagandy przeciwalkoholowej.*

L. 3/Z.

Dotychczasowa akcja przeciwalkoholowa na terenie Województwa Lubelskiego była i jest jeszcze niedostateczna, a częstokroć całkiem zaniedbana. Są powiaty, w których zagadnienie to prawie że nie istnieje, nie można bowiem uważać za walkę z alkoholizmem wyłącznie tylko stosowanie sankcji karnych za przekroczenia ustawy przeciwalkolowej. Jest to tylko czynnikiem pomocniczym, ale nie istotą właściwego zadania.

Do pożądanego celu doprowadzić może przedewszystkiem należyte uświadomienie i przekonanie najszerszego ogółu o istocie alkoholizmu, o szkodliwości alkoholu, stworzenie takich warunków życia, któreby usunęły sposobność do używania i nadużywania trunków, któreby zastąpiły tę sztuczną a tak zgubną podnietę inną sferą zainteresowań, odpowiadających istotnym potrzebom kulturalnego społeczeństwa.

Trzeba zwracać uwagę na powodowane przez alkohol zwyrodnienie fizyczne i moralne, na wielkie straty materjalne, na choroby psychiczne na tle alkolizmu wynikające, na zbrodnie popełniane pod działaniem alkoholu.

Z hasłem walki z alkoholizmem trzeba iść wszędzie do włościanina, robotnika, inteligenta, do organizacji społecznych, urzędów, a nadewszystko do szkół i zrzeszeń młodzieży, bo przez dzieci i młodzież prowadzi najpewniejsza droga do zwycięstwa nad alkoholizmem.

Oczywiście metody postępowania muszą być różne zależnie od środowiska i warunków w jakich walka ma być prowadzona. Sprowadza się ona do kilku zasadniczych czynników: pogadanki, odczyty, pokazy, propagandowe widowiska sceniczne, filmy i przeźrocza, wydawnictwa propagandowe dostosowane do danego poziomu inteligencji różnych sfer, zakładanie poradni przeciwalkoholowych przy „Ośrodkach Zdrowia".

To są metody bezpośrednie. Pośrednio do zwalczania alkoholizmu przyczynić się może tworzenie miejsc rozrywkowych, któreby zastąpiły szynkownie — a więc domy ludowe z bibljoteką, czytelnią, salą dla odczytów, dla teatru, koncertów, zabaw, związki straży pożarnych, jadłodajnie bezalkoholowe, herbaciarnie.

Nie należy zrażać się ani trudnościami, w akcji przeciwalkoholowej, ani nikłymi naogół wynikami osiągniętymi dotychczas. Trudno jest pijących oduczyć od picia, i tu niepowodzenie nieraz spotykać nas będzie. Ale bynajmniej nie tak trudno nie dopuścić do zasmakowania w alkoholu wśród tych, którzy używać alkoholu jeszcze nie zaczęli.

A więc trzeba uświadamianie i propagandę szerzyć przedewszystkiem w szkołach za pośrednictwem nauczycieli, których do tej akcji pozyskać należy. Pozatem zwrócić uwagę na organizacje młodzieży — oświatowe, korporacyjne, sportowe, kółka rolnicze, **domy ludowe.**

W strażach ogniowych, grupujących w znacznej części swej młodzież należy prowadzić akcję ze zdwojoną energją. Wyzyskać w tym celu karność organizacyjną, istniejącą w tych środowiskach, przenieść ją na grunt karności społecznej i pod tem hasłem szerzyć wśród członków straży pożarnych zasady przeciwalkoholowe. Strażak musi być zawsze gotów do spełniania swych obowiązków, a spełniać je może tylko strażak trzeźwy. Trzeba wejść w kontakt z osobami stojącemi na czele organizacji strażackich, przez nich akcję prowadzić.

Niemniejsza energja musi być zastosowana do funkcjonarjuszów Policji Państwowej. Ci tak samo zawsze trzeźwi być muszą, w przeciwnym razie dobrze i uczciwie nie spełnią swych obowiązków. Po za tem oni właśnie powołani są do bezpośredniego nadzoru nad przestrzeganiem ustawy przeciwalkoholowej, tylko zawsze trzeźwy funkcjonarjusz Policji będzie miał w tym razie należyty autorytet i posłuch, a sam nie zejdzie na manowce uchybień służbowych.

Do akcji propagandowej trzeba pozyskać odpowiednich ludzi. Z urzędu musi być powołany do tej roboty lekarz powiatowy. Ale poza tem trzeba poszukać ludzi wśród wszystkich sfer, oddanych tej sprawie, a jeśli na razie ich niema, to stopniowo przygotować propagatorów walki z alkoholizmem.

Bardzo użytecznymi mogą być ci, co przeszli kurs przeciwalkoholowy, organizowany corocznie w Warszawie. W ubiegłym roku pewna ilość osób z kilku powiatów kurs taki przeszła. W przyszłości należy starać się o możliwie liczny udział kursistów.

Dużą pomocą wreszcie być mogą w całej akcji wydawnictwa propagandowe. Pewną ilość tych wydawnictw przesyłam jednocześnie przy niniejszem piśmie okólnem jako egzemplarze okazowe, które należy rozrzucić w szkołach, w strażach pożarnych, w policji, w kółkach rolniczych, w domach ludowych.

Ale chcąc tą drogą skutecznie oddziaływać, trzeba wydawnictwa propagandowe szerzyć w dużej liczbie egzemplarzy wśród ludności, oraz zaopatrywać w nie wszystkie bibljoteki. W tym celu powinien być uzyskany w Wydziale Powiatowym odpowiedni fundusz, który zbytnio nie obciąży budżetu Sejmiku, gdyż wydawnictwa są tanie.

Dla ułatwienia podaję poniżej wykaz niektórych wydawnictw. Nabywać je można w Polskiem Towarzystwie Walki z alkoholizmem „Trzeźwość" w Warszawie (ul. Okólnik Nr 11 m 28), w Centr li Abstynenckiej Kół młodzieży w Krakowie (ul. Skarbowa Nr. 2) i w Centrali Abstynenckiej w Poznaniu Al. Marcinkowskiego 26. Zresztą każda księgarnia może pośredniczyć w nabywaniu wydawnictw.

Proszę Panów Starostów nie zaniedbać niczego w dziedzinie zwalczania alkoholizmu, aby osiągnięte zostały możliwie najwydatniejsze rezultaty. Domaga się tego nie tylko zdrowie i moralność współczesnego pokolenia, ale i los pokoleń przyszłych.

Lublin, dnia 14 stycznia 1929 r.

Wojewoda Lubelski

(—) A. Remiszewski

Załącznik Nr. 1 do L. 3/Z.

WYKAZ WYDAWNICTW.

	Zł. gr.
M. Duszyńska: Alkohol nieszczęściem człowieka i narodu, Lwów 1929	—.50
Dr. Radziwiłłowicz: Zakaz alkoholu w Ameryce, Warszawa 1923	—.20
Dr. Puławski: Propaganda o piciu truków i pijaństwie, Warszawa 1921	—30
Prof. Wodziczko: Alkohol a zwyrodnienie rasy	—.50
Dr. A. Niesiołowski: Jak przygotowywać i wygłaszać wykłady	1.20
Alkohol a robotnik	—.20
Prawda o prohibicji	.50
Ks. Władziński: Z niedomagań społecznych, Lublin 1912	1.20
Dr. Bunge: Zatrucie alkoholem a zwyrodnienie, Warszawa 1906	—.60
Ks. T. Gałdyński: Alkoholizm a życie gospodarcze	—.20
Społeczeństwo w walce z alkolizmem	—.20
Co młody wiedzieć powinien	—.20
E. Rosset: Alkoholizm w miastach polskich, Łódź 1927	2.—
R. Dediowa: Stanisław Szczepanowski a ruch abstynencki, Poznań 1926	—.20
Odpowiedzialne stanowisko kobiety w walce z alkoholizmem, Poznań, 1925	—20
Antyalkoholik: Pijaństwo nasz wróg, Warszawa 1905	—.30
J. Szymański: Walka z alkoholizmem r. 1927	4—
Walka z alkoholizmem r. 1927	2 —
Społeczne i państwowe znaczenie walki z alkoholizmem	—.50
Alkoholizm a dziecko i młodzież, Warszawa 1928	—.75
Ks. Janiszewski: Precz z alkoholem	—.50
Ks. Kasprzak: Nie pijmy wódki	—.50
Dr. Kasprzak: Pić czy nie pić, Warszawa 1927	—.20
Dr. Wroczyński: Znaczenie zagadnienia alkoholizmu, Warszawa 1927	—40
Ks. St. Jackowski: Namowa do wstrzemięźliwości, Kraków 1914	—.75
Ks. K. Niesiołowski: Miłość Ojczyzny a walka o trzeźwość narodu	—.20
Ks. S. Kowalczyk: Odpowiedzialne zadanie matki	—.10
Błogosławieństwo prohibicji dla stanu robotniczego, Poznań 1926	—.20
Ks. Niesiołowski: Czem zastąpić alkohol	—.20
Dr. Rząd: Czas życia krótki, Kraków 1910	—40
Bron. Duchowicz, Dlaczego szkoła powinna walczyć z alkoholizmem	—.50
W jaki sposób szkoła powinna walczyć, Lwów 1297	—.50
Napoje alkoholowe z alkoholizmem, Lwów 1912	2.70
Ks. Kuznowicz: Społeczna działalność Kółek Abstyn. Kraków 1914	—.50
Prof. Dobrowolski: Potrzeba i zadania organizacji przeciwalkoholowych wśród młodzieży	—.20
Ks. Dr. Ciemniewski: Jak zakładać i prowadzić Koła Abstynenckie, Kraków 1927	—.50
Prdf. dr. Ciechanowski: Tytuń z alkoholem	—.30
Dr. Kuropatwiński: Dlaczego nie powinniśmy palić tytuniu	—. 5

	Zł. gr.
J. Szymański: Polska Ustawa przeciwalkoholowa a kobiety, Warszawa 1925	—30
M. Skiba: 5 broszur, cena kompletu, Warszawa 1928	—.50
Fatyma: Dziedzictwo (powieść)	—.40
Kaniasty: Alkohol i jego skutki	—.20
Ks. Janiszewski: I Ty czyń także	—.40
J. Niewodniczański: Alkohol jako zagadnienie państwowe, Warszawa 1923	—.50
Ks. Janiszewski: Cud nocy wigilijnej (nowela)	—.20
Ks Kornilak: Jak znieść karczmy w Polsce	—.20
O wyzyskaniu prawa w głosowaniu gmin	—.20
Ks. Wacławski: Znaczenie abstynencji i wstrzemięźliwość w wychowaniu młodzieży	—.30
Ks. N. Cieszyński: Kościół a nowoczesny ruch przeciwalkoholowy, Poznań 1914	1.—
Ks. Kazimierz Bisztyga: Precz z karczmą	—20
Haumfeld: O jednym strasznym wrogu ludzi	—.20
Dr. Gantkowski: O alkoholu	—.20
Dr. A. Zaleski: Alkohol a miłość	—.50
Czapczyński: Tajemnica szklanki piwa	—40
Groźna statystyka	—.25
Trunki nie dają zdrowia i długiego życia	—.10
Precz z alkoholem (250 myśli o piciu trunków)	—.50
Hymn Ligi Krzyża	—.05
Hymn Młodzieży Abstynenckiej z nutami	—.05
Alkohologja, Warszawa 1928	4.—
Lekcje szkolne o alkoholu	1.—
Tekst ustawy przeciwalkoholowej	—.50
Ustawa przeciwalkoholowa a monopol spirytus.	—.50
Jednodniówka Kongr. „Trzeźwość" r. 1928, Warszawa	2.—
Czem gasić pragnienie w czasie żniw?	—.05
Pocztówki z obrazkami (15 obrazków), Poznań 1928 szt. po	—.10
Ważne zadanie nauczycielstwa polskiego, Poznań 1925	—.50
Ratujmy młodzież	—50
Odznaka członkowska dla młodz. abstynenc.	—.60
Dyplomy przyrzeczeń	—.10
Rocznik „Młodzieży Abstynenckiej" 1927 r.	1.50
Dlaczego i w jaki sposób walczyć z alkoholizmem	—.10
Do Braci Kolejowców i Szoferów	—.10
Potrzeba i zadania organizacyj przeciwalkohol. wśród młodzieży	—.10
Chcesz Polski trzeźwej?	—.10
Gościnność i alkohol	—.10
Tablica anatomiczna (ścienna w kolorach)	2.—
Serja tablic (9) statystycznych	5.—
Serja obrazów 8 po	—.10
Pocztówki statystyczne (7 pocztówek) po	—.10
W. Ulbricht: Szkoła a zagadnienie alkoholizmu, Poznań 1928	4.—
Wachholz: Alkoholizm a przestępstwo, Kraków 1927	—.60
Szymański: Obrona Polskiej ustawy przeciwalkoholowej, Warszawa 1924	—20

Utwory sceniczne:

Fr. Biedroń: „Bój o karczmę"	1.75
Ks. Wieczorek: Z nędzy do szczęścia	2.—
Ksawery Milewski: „W pogoni za szczęściem"	1.75
„Dla dobra ludu	1.45
T. Dalewski: „Lekarstwo na wszystko"	1.45
L. Anczyc: „Gorzałka"	1.—

poz. 3.

Pismo okólne Wojewody Lubelskiego do wszystkich Panów Starostów powiatowych i Przewodniczących Wydziałów powiatowych, tudzież Prezydentów miast wydzielonych *w sprawie wydawnictwa monografji statystyczno-gospodarczej Województwa Lubelskiego.*

L. 148/Adm.

W załączeniu do niniejszego numeru Dziennika ogłaszam, w postaci odrębnego komunikatu, **odezwę Komitetu wydawniczego i redakcyjnego w sprawie monografji statystyczno-gospodarczej** Województwa lubelskiego żywiąc nadzieję, że tą drogą przy odpowiedniem współdziałaniu ze strony Panów, dojdzie ona do powszechnej wiadomości, ze szczególnem uwzględnieniem najbardziej zainteresowanych w zrealizowaniu takiego wydawnictwa sfer gospodarczych, rolniczych, przemysłowych, rzemieślniczych i handlowych (kupieckich), tudzież odnośnych zrzeszeń, oraz działaczy społecznych i samorządowych.

O tego rodzaju współpracę z Komitetem wydawniczym w kierunku propagowania monografji, w imię obowiązków administracji publicznej, tak państwowej jak samorządowej, wobec **poczynań o charakterze regjonalnym,** Panów niniejszem upraszam.

Po bliższe informacje co do **potrzeby wydawnictwa, organizacji pracy** nad jego zrealizowaniem, tudzież **szczegółowego przeglądu treści** projektowanej monografji gospodarczej odsyłam Panów do tekstu odezwy i przyległego do niej **prospektu.**

I. Nadmieniam, że podjęcie tak mozolnej pracy zbiorowej, a zarazem tak kosztownego wydawnictwa zostało zapoczątkowane z tą nadzieją, że skoro potrzebę takiej publikacji odczuwano od dłuższego czasu we wszelkich sferach państwowych i społecznych, oraz naukowych i gospodarczych, to pojawienie się takiego dzieła dozna jak najprzychylniejszego przyjęcia ze strony najszerszych warstw społeczeństwa, oraz **wydatnego poparcia finansowego.**

Wobec tego zwracam się do Panów z gorącym apelem, ażeby podjęli względnie zorganizowali jak najżywszą akcję, zmierzającą do pozyskania jak największej ilości prenumeratorów dla tego wydawnictwa, oraz podjęli się pośrednictwa w przyjmowaniu odnośnych zgłoszeń zapotrzebowania oraz wpłat, wnoszonych przy subskrypcji na poczet należytości za egzemplarze monografji.

Przy tej sposobności zwracam uwagę, że **ostateczny termin zgłoszeń został oznaczony na dzień 1 marca 1929 r.**

Zgłoszenia na egzemplarze monografji należy kierować do Komitetu wydawniczego monografji gospodarczej (Urząd Wojewódzki w Lublinie, ul. Niecała Nr. 14, na ręce Naczelnika Dr. B. Grużewskiego), wpłaty zaś na poczet należytości subskrypcyjnych należy przekazywać przez miejscowe kasy skarbowe na rachunek bieżący Wojewody Lubelskiego Nr. 2 w Lubelskiej Kasie Skarbowej.

Uważam za wskazane zwrócić uwagę, że przedewszystkiem **wszelkie związki samorządowe: powiatowe, miejskie i gminne,** powinny się zaopatrzyć w egzemplarze monografji w ilości odpowiadającej rozmiarom i zasobności danego związku i w tym celu wstawić odpowiednie kredyty do budżetów na rok 1929/30.

Następnie wchodzą tu w grę jako zainteresowane **miejscowe oddziały organizacji i zrzeszeń gospodarczych,** a w końcu działacze społeczni i wybitniejsi przedstawiciele sfer gospodarczych.

Zapotrzebowania na egzemplarze odezwy i prospektu w większych ilościach, dla celów jej rozpowszechnienia, należy przesyłać z podaniem ilości (50, 100, 200 egz. i t. d.) **do Administracji lubelskiego Dziennika wojewódzkiego,** Lublin, ul. Niecała 14) gmach Urzędu wojewódzkiego, drzwi Nr. 56 (parter).

Sądzę, że poparcie wydawnictwa w formie subskrypcji na odpowiednią ilość egzemplarzy monografji, zamiast bezzwrotnego zasiłku (subwencji), powinno znaleźć żywy oddźwięk jako dające subskrybentom realne wartości wzamian za użyczone wydawnictwu środki finansowe.

II. Poza poparciem materjalnem dla usiłowań Komitetu wydawniczego w powyższym kierunku proszę nadto o odpowiednie **poparcie prac przygotowawczych Komitetu redakcyjnego** nad zebraniem materjału statystycznego i obserwacyjnego, aby umożliwić stworzenie w monografji jak najpełniejszego i najwszechstronniejszego obrazu struktury gospodarczej naszego województwa. To też uprzedzam, że Komitet ten będzie się zwracał do Panów za mojem pośrednictwem o dostarczanie odpowiednich danych urzędowych. Odnośne życzenia proszę spełniać jak najskrupulatniej **w dobrze zrozumianym interesie regionu lubelskiego.**

W tym kierunku będą wydawane w miarę potrzeby, we właściwym czasie, odpowiednie zarządzenia szczegółowe.

W ten sposób będą Panowie mieli możność przyczynić się do podniesienia poziomu i wartości wewnętrznej wydawnictwa.

Lublin, dn. 14 stycznia 1929 r.

Wojewoda Lubelski

(—) A. Remiszewski

Załącznik 1 do L: 148/Adm. ex 1929.

Odezwa Komitetu wydawniczego i redakcyjnego monografji statystyczno-gospodarczej województwa lubelskiego, wraz ze szczegółowym prospektem wydawnictwa, przylega do niniejszego numeru Dziennika jako **odrębny druk.**

Redakcję zakończono dnia 14 stycznia 1929 r.

Drukarnia Państwowa w Lublinie.

Załącznik do Lubelskiego Dziennika Wojewódzkiego.

KOMITET WYDAWNICZY I REDAKCYJNY
MONOGRAFJI
STATYSTYCZNO-GOSPODARCZEJ
WOJEWÓDZTWA LUBELSKIEGO

Lublin, dnia 15 grudnia 1928 r.

ODEZWA

w sprawie wydawnictwa Monografji statystyczno-gospodarczej Województwa Lubelskiego.

I. **W związku z rozbudzeniem ruchu regjonalistycznego** na terenie Województwa Lubelskiego daje się odczuwać dotkliwie, przedewszystkiem wśród administratorów państwowych, w kołach parlamentarnych, wśród działaczy społecznych i samorządowych, oraz w sferach bankowych i gospodarczych, a nawet pośród ludzi nauki, **brak należycie naukowo pogłębionej monografji statystyczno-gospodarczej Województwa Lubelskiego,** opartej na materjale źródłowym z pierwszej ręki i dającej ujęcie całokształtu zagadnień życia zbiorowego, któraby zarazem stanowiła punkt wyjścia dla praktycznego rozwiązywania konkretnych zagadnień gospodarczej natury, wysuwanych przez życia.

Wszystko co w tym kierunku dotąd zrobiono, są to opracowania bądź już **przestarzałe,** bo nie uwzględniające obecnych stosunków, które pod wieloma względami ukształtowały się odmiennie niż w poprzednich okresach czasu, bądź też **nie obejmujące całokształtu terytorjum,** o które nam w danym wypadku chodzi, to jest obecnego Województwa Lubelskiego, na które się złożyły trzy dawniej odrębne elementa terytorjalne: **Lubelskie, Chełmskie i Podlaskie.** Wreszcie opracowania te pozostawiają wiele do życzenia pod względem należytego uwypuklenia **znamion swoistych Lubelszczyzny jako odrębnego regjonu.**

II. Celem podjęcia pracy zbiorowej **nad zebraniem i opublikowaniem odpowiednich materjałów statystycznych,** oraz nad opracowaniem na tej podstawie **monografji charakteryzującej wszechstronnie i wyczerpująco strukturę gospodarczą Województwa,** uzupełnionej nadto ze względów praktycznych szczegółami natury informacyjnej, oraz **rzutem historycznym dla unaocznienia linji rozwojowej,** powołany został z inicjatywy P. Wojewody Lubelskiego Antoniego Remiszewskiego **Komitet wydawniczy,** który się ukonstytuował w dniu 21 kwietnia 1928 pod przewodnictwem p. Wojewody w następującym składzie:

a) **Przedstawiciele Głównego Urzędu Statystycznego:**

1. Dyrektor Edward Szturm de Sztrem.
2. Szulc Stefan, Naczelnik Wydziału Wydawnictwa G. U. S.

b) **Przedstawiciele Uniwersytetu Lubelskiego:**

3. Profesor Dr. Ignacy Czuma, ówczesny Dziekan Wydziału prawnego.
4. Profesor Dr. Ludwik Górski.
5. Profesor Dr. Witold Krzyżanowski.
6. Dr. Leon Białkowski — Dyrektor Archiwum Państwowego, oraz Profesor Uniwersytetu w Lublinie.

c) **Przedstawiciele Państwowego Instytutu Naukowego Gospodarstwa Wiejskiego w Puławach:**

7. Profesor Dr. Tadeusz Mieczyński.
8. Profesor Józef Sypniewski.

d) **Przedstawiciele Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Lublinie:**

9. Dr. Zygmunt Kukulski, Prezes T. P. N., Profesor Uniwersytetu Lubelskiego.
10. Profesor Dr. Ludwik Zengteller, Przewodniczący sekcji regionalistycznej TPN.
11. Profesor Dr. Feliks Araszkiewicz, Redaktor „Regionu".
12. Profesor Kamykowski, sekretarz Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Lublinie.

e) **Przedstawiciele Lubelskiego Urzędu Wojewódzkiego:**

13. Walery Karasiński, Wicewojewoda Lubelski.
14. Szaynowski Marjan, Naczelnik Wydziału Samorządowego.
15. Dr. Bolesław Grużewski, Naczelnik Wydziału Administracyjnego.

f) **nadto:**

16. ówczesny Kurator Lubelskiego Okręgu Szkolnego — Kazimierz Pieracki.
17. Sekutowicz Bolesław, Wiceprezes Sądu Apelacyjnego w Lublinie.
18. Pułkownik Koc, Szef Sztabu D. O. K. II, Lublin.
19. Strzelecki Edward, Kierownik Wydziału Statystycznego Magistratu warszawskiego.
20. Profesor Grafczyński.

Z pośród powyższych członków komitetu **Profesor Dr. Zygmunt Kukulski** podjął się roli **generalnego sekretarza wydawnictwa,** zaś **profesor Dr. Ignacy Czuma** powołany został na **generalnego referenta monografji,** któremu powierzono przedewszystkiem zorganizowanie komitetu redakcyjnego, oraz ostateczne ustalenie brzmienia **szczegółowego prospektu wydawnictwa** na podstawie projektów poszczególnych działów, zaproponowanych przez poszczególnych współpracowników monografji w zakresie ich specjalności.

III. **Komitet redakcyjny** ukonstytuował się ostatecznie **w dniu 19 maja 1928,** powołując na generalnego redaktora Profesora Dr. Franciszka Bujaka, kuratora Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Lwowie, zaś **na przewodniczącego ściślejszego miejscowego (lubelskiego) komitetu redakcyjnego Profesora Dr. I. Czumę.** Rolę łącznika pomiędzy komitetem wydawniczym, względnie Wojewodą jako jego przewodniczącym, a Komitetem redakcyjnym powierzono Naczelnikowi Dr. B. Grużewskiemu.

Komitet redakcyjny przystąpił następnie do pracy przez opracowanie planu wydawnictwa, określenie metody pracy, ustalenie zakresu zagadnień, które powinna obejmować projektowana monografja, następnie określenie koła osób, które należałoby zaprosić do współpracy, a w końcu podział między nich pracy.

Do współpracy w tym Komitecie zostali zaproszeni profesorowie Lubelskiego Uniwersytetu, następnie przedstawiciele Państwowego Instytutu Naukowego Gospodarstwa Wiejskiego w Puławach, Lubelskiego Towarzystwa Ekonomicznego, Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Lublinie, Polskiego Towarzystwa Historycznego, (oddziały we Lwowie i Lublinie), tudzież przedstawiciele innych środowisk naukowych.

Wedle stanu obecnego, po uskutecznieniu kooptacji całego szeregu specjalistów z najróżnorodniejszych ośrodków życia naukowego, którzy podjęli się redakcji względnie opracowania poszczególnych działów lub rozdziałów, **skład Komitetu redakcyjnego** przedstawia się następująco:

1) **Profesor Dr. Franciszek Bujak** (Lwów, Uniwersytet) — honorowe przewodnictwo w Komitecie, ogólny kierunek wydawnictwa.

2) **Profesor Dr. Ignacy Czuma** (Lublin, Uniwersytet) — przewodnictwo w ściślejszym Komitecie miejscowym, Redakcja i współpracownictwo w części VII (skarbowość).

3) **Profesor Dr. Kazimierz Sochaniewicz** (Lwów) — opracowanie wstępnej części historycznej.

4) **Profesor Dr. Tadeusz Mieczyński** (Państwowy Instytut Naukowy Gospodarstwa Wiejskiego w Puławach) — redakcja i opracowanie części I (zarys fizyczno-geograficzny).

5) **Profesor Dr. Zofja Daszyńska-Golińska** (Polska Wolna Wszechnica w Warszawie) — opracowanie **demografji.**

6) **Profesor Dr. Kazimierz Stołyhwo** (Warszawa, Instytut Nauk Antropologicznych Towarzystwa Naukowego Warszawskiego) — opracowanie **antropologji.**

7) **Profesor Dr. Adam Fischer** (Lwów, Uniwersytet) — opracowanie **etnografji.**

8) **Magister filozofji Władysław Kuraszkiewicz,** starszy asystent profesora Dr. Tadeusza Lehr-Spławińskiego — Lwów, Uniwersytet. Seminarjum Słowiańskie. Opracowanie **dialektologji.**

9) Opracowanie najobszerniejszego działu monografji, mianowicie części III poświęconej **rolnictwu i hodowli,** powierzone zostało całemu gronu specjalistów **pod kierownictwem Profesora Dr. Ludwika Górskiego** (Lublin, Uniwersytet), a przy licznym udziale współpracowników Państwowego Instytutu Naukowego Gospodarstwa Wiejskiego w Puławach, w szczególności:

10) **Profesor Józef Sypniewski,** opracowanie nasiennictwa i doświadczelnictwa (Instytut Puławski).

11) **Profesor Lucjan Kaznowski,** opracowanie wytwórczości użytków rolnych (Instytut Puławski).

Zarazem podjęte zostały starania, które wedle wszelkiego prawdopodobieństwa uwieńczone zostaną pomyślnym wynikiem, ażeby pozyskać dla współpracy w dziale rolnictwa dalszych pracowników Instytutu, a mianowicie: Kierownika Oddziału **Dr. Witolda Berezy** (dla opracowania systemów nawożenia ziemi), **Profesora Borowika** względnie **profesora Kulmatyckiego** (dla opracowania wytwórczości gospodarstwa stawowego), **P. Zabielskiego** (dla opracowania wytwórczości zwierzęcej), **Dr. Stanisława Minkiewicza** (dla opracowania szkodników roślinnych), wreszcie pracowników **Wydziału ekonomiki drobnych gospodarstw** tegoż Instytutu: panów **Inż. Jana Curzytka, Inż. Mieczysława Sowińskiego** i **W. Nowickiego.**

Pozatem Komitet zwrócił się z prośbą o współpracownictwo do Profesorów **Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie,** a mianowicie:

Profesora Biedrzyckiego (dla opracowania mechanizacji uprawy roli), **Dyrektora Miklaszewskiego** (dla opracowania wytwórczości gospodarstwa leśnego), **Profesora Dąbrowskiego** (dla opracowania przemysłu rolnego).

W końcu zamierzamy pozyskać współpracę **Prof. Dr. Augusta Zierhoffera** (Lwów, Uniwersytet i Wyższa Szkoła dla handlu zagranicznego) dla poglądowego opracowania zagadnienia intensywności produkcji rolnej i podziału własności ziemskiej wedle kategorji właścicieli, następnie Naczelnika Wydziału w Ministerstwie Rolnictwa **Inżyniera Stanisława Turczynowicza** dla opracowania meljoracji i upożytecznienia nieużytków, a w końcu **p. Jadwigi Sochaniewiczówny** dla opracowania sprawy budownictwa wiejskiego.

12. **Dr. pr. Wit. Klonowiecki,** starszy asystent profesora Dr. Zbigniewa Pazdry (Lublin — Uniwersytet) — opracowanie wszystkich ustępów dotyczących zagadnień ustrojowych (administracja stosunków gospodarczych).

13. **Profesor Dr. Witold Krzyżanowski** (Lublin — Uniwersytet) podjął się opracowania trzech części: przemysł (IV), handel, ubezpieczenia i banki (V), oraz komunikacje (VI).

14. **Marjan Szaynowski,** Naczelnik Wydziału Samorządowego Lubelskiego Urzędu Wojewódzkiego, podjął się opracowania finansów samorządowych dla części VII (skarbowość).

15. **Michał Bojarski,** Naczelnik Wydziału Lubelskiej Izby Skarbowej, podjął się opracowania finansów państwowych dla części VII (skarbowość).

16. **Ks. Dr. Antoni Szymański** (Lublin — Uniwersytet) opracowuje część VIII monografji, dotyczącą struktury społeczno-gospodarczej.

Powyższa lista ze względu na dobór współpracowników daje rękojmię, że opracowanie monografji stanie na wysokości zadania. Będzie ona w miarę potrzeby w dalszym ciągu kompletowana.

IV. Przechodząc do scharakteryzowania **treści projektowanej monografji** podkreślić należy, że przedstawienie całokształtu zagadnień gospodarczej natury poprzedzone będzie **wstępem historycznym,** zawierającym, wprawdzie zwięzły (objętości 3 arkuszy druku), ale odpowiednio gruntowny **poglądowy rys syntetyczny** na rolę, jaką w biegu wieków odegrała dzisiejsza Lubelszczyzna w rozwoju życia państwowego i społecznego całego narodu i Rzeczypospolitej Polskiej. Zarazem uznano za pożądane poruszyć **moment chronologiczny** wystąpienia na arenę dziejową oraz **zagadnienie rozwoju terytorjalnego** (granice i ich przesunięcia, podział terytorjalny, sprawa pogranicza wschodniego, zaludnienie oraz osadnictwo i t. p.), ewentualnie uzupełnione, względnie ilustrowane, odpowiednią **mapą historyczną.** Postanowiono również podkreślić wypadki historyczne umiejscowione na terenie Lubelszczyzny, względnie udział w nich wybitnych postaci pochodzących z tego terytorjum, lub z niem jakiemikolwiek węzłami związanych.

Właściwa treść monografji rozpadać się będzie na następujące rozdziały: przyroda (zarys fizyczno-geograficzny) (3 arkusze), demografja (3 ark.), antropologja (3 ark.), etnografja (2 ark.), dialektologja (3 ark.), rolnictwo i hodowla (30 ark.), przemysł, rzemiosło, handel, bankowość, komunikacja, górnictwo (łącznie 9 arkuszy), skarbowość, państwowa i samorządowa (9 ark.), ustrój społeczny (struktura socjalna, 6 arkuszy). **Spółdzielczość** nie będzie wyodrębniona w osobny rozdział, ale będzie traktowana w ramach poszczególnych rodzajów wytwórczości. To samo odnosi się do **zagadnień ustrojowych** (administracja państwowa i samorządowa, tudzież związki zawodowe i stowarzyszenia).

Uwieńczeniem dzieła będzie **syntetycznie ujęty pogląd na całokształt oblicza gospodarczego lubelskiego regionu** (ark. 3).

Całość wydawnictwa obliczona jest w przybliżeniu **na 70 do 75 arkuszy druku większej ósemki,** przyczem tekst uzupełniony będzie odpowiedniemi tabelami statystycznemi, tablicami obliczeniowemi, wykresami i mapami.

Prace przygotowawcze nad wydawnictwem postąpiły o tyle, że jesteśmy w możności dołączyć do niniejszej odezwy **szczegółowy prospekt monografji.** Wykończenie prac oznaczone zostało na koniec kwietnia 1929 r., poczem bezzwłocznie rozpocznie się druk monografji.

Podjęcie tak mozolnej pracy zbiorowej, a zarazem tak kosztownego wydawnictwa zostało zapoczątkowane z tą nadzieją, że skoro potrzebę takiej publikacji odczuwano od dłuższego czasu we wszelkich sferach państwowych i społecznych, oraz naukowych i gospodarczych, to pojawienie się takiego dzieła dozna jak najprzychylniejszego przyjęcia ze strony najszerszych warstw społeczeństwa, oraz **wydatnego poparcia finansowego.**

Celem zyskania już obecnie środków finansowych, niezbędnych na pokrycie kosztów przeprowadzenia potrzebnych studjów przygotowawczych w poszczególnych kierunkach, tudzież wydatków związanych z prowadzeniem sekretarjatu wydawnictwa, oraz propagandą i wynikającą stąd korespondencją, następnie **ze sporządzeniem map, planów, tablic, wykresów, klisz do rycin,** a wreszcie zapewnieniem zapasu odpowiedniego papieru oraz drukiem, w końcu wypłatą zaliczek na poczet honorarjów autorskich oraz redaktorskich, Komitet wydawniczy i redakcyjny uznał za wskazane zwrócić się z niniejszą odezwą **dla zachęcenia do zgłaszania ilości zapotrzebowania i odpowiedniego subskrybowania, oraz wnoszenia przedpłaty na poczet należytości za egzemplarze monografji,** w kwocie po pięćdziesiąt (50) złotych, przez wszystkie Kasy Skarbowe na rachunek bieżący Wojewody Lubelskiego Nr. 2 w Lubelskiej Kasie Skarbowej.

Celem uregulowania ilości egzemplarzy nakładu **ostateczny termin zgłoszeń oznacza się na dzień 1 marca 1929 roku.** Poza egzemplarzami oddawanymi w subskrypcji nie przewiduje się egzemplarzy w wolnym obrocie księgarskim.

Zgłoszenia należy kierować wprost do Komitetu wydawniczego monografji gospodarczej (Urząd Wojewódzki w Lublinie, ul. Niecała Nr. 14, na ręce Naczelnika Dr. B. Grużewskiego), lub za pośrednictwem Starostw względnie Wydziałów powiatowych.

Za Komitet Redakcyjny:

Prof. Dr. I. Czuma

generalny referent monografji.

Za Komitet wydawniczy

Przewodniczący:

A. REMISZEWSKI

WOJEWODA LUBELSKI.

Szczegółowy prospekt

monografji statystyczno-gospodarczej województwa lubelskiego.

Wstęp historyczny.

CZĘŚĆ I. ZIEMIA.

Rozwój terytorjalny dzisiejszego województwa lubelskiego.

Najdawniejsze wiadomości historyczne o dziejach ziemi, tworzących dzisiejsze województwo lubelskie. Części składowe przed rokiem 1138. Województwo sandomierskie jako pierwotny ośrodek organizacyjny. Księstwa czerwonoruskie, które weszły w skład dzisiejszego województwa lubelskiego. Ostateczna inkorporacja tych ziem w roku 1386, utworzenie województw: ruskiego z ziemią chełmską, oraz bełzkiego. Wydzielenie województwa lubelskiego w roku 1474. Ustalenie granic terytorjalnych w okresie od 1454 do 1771 r. Zmiany terytorjalne, wywołane pierwszym rozbiorem Polski. Układ stosunków terytorjalnych w latach 1772-1795, następnie 1795-1806, względnie 1809. Czasy Księstwa Warszawskiego. Zmiany terytorjalne pod zaborem rosyjskim w latach 1815-1914. Utworzenie gubernji lubelskiej, wyłączenie chełmszczyzny. Zmiany wywołane wojną światową. Okupacja austrjacka. Generał-gubern. lubelskie. Utworzenie dzisiejszego województwa lubelskiego.

CZĘŚĆ II. DZIEJE.

Ważniejsze wypadki polityczne, związane z dziejami obecnego województwa lubelskiego.

Epoka piastowska. Czasy Mieszka I i Bolesława Chrobrego. Współzawodnictwo Piastów i Rurykowiczów. Obecne województwo lubelskie jako teren zmagań i rywalizacji polsko-ruskiej od X do XIII wieku. Najazdy tatarskie, ich wpływ na ukształtowanie się stosunków politycznych i kulturalnych. Stosunki z Jadźwingami, rola ziemi łukowskiej. Rozbicie polityczne przed Kazimierzem Wielkim. Polityka ruska tego króla. Początki scalania terytorjum dzisiejszego województwa lubelskiego. Rok 1386. Wpływ unji polsko-litewskiej na losy omawianych ziem. Epoka jagiellońska. Inkorporacja ziemi chełmskiej. Wprowadzenie prawa polskiego na ziemiach czerwono-ruskich. Bunt Swidrygiełły. Inkorporacja ziemi bełzkiej 1462. Dalszy wzrost wpływów prawa polskiego. Inkorporacja Podlasia 1569. Rola dziejowa Lublina jako ośrodka porozumienia polsko-litewskiego. Pamiętny Sejm Lubelski 1569. Epoka królów elekcyjnych. Wpływ wypadków wojennych, szwedzkich, moskiewskich etc., konfederacji etc., związanych z terytorjum województwa lubelskiego w latach 1572-1771. Epoka rozbiorowa. Województwo Lubelskie jako teren wzmagań wojennych w latach 1772—1815. Rola poszczególnych miejscowości. Pod zaborem austrjackim. Pod zaborem rosyjskim. Udział województwa lubelskiego w powstaniach narodowych, zwłaszcza listopadowem i styczniowem. Prześladowanie kościoła unickiego przez rząd rosyjski. Sprawa Podlasia i Chełmszczyzny. Projekt wyodrębnienia Chełmszczyzny. Skutki wypadków w r. 1905—1908. Wybuch wojny światowej. Województwo lubelskie jako teren walk polsko-rosyjskich w latach 1914—1916. Rządy okupantów austrjackich. Wyzwolenie z pod władzy okupantów. Republika ludowa lubelska. 10-lecie 1918—1928.

CZĘŚĆ III. ROZWÓJ WEWNĘTRZNY.

Wewnętrzne dzieje dzisiejszego województwa lubelskiego.

Rozdział I. Osadnictwo.

Jego początki. Ślady człowieka przedhistorycznego. Najdawniejsze osady i miejscowości. Charakter osadnictwa. Elementy polskie. Elementy polsko-ruskie. Rozwój zaludnienia, zwłaszcza w XIX stuleciu. Dzisiejszy układ stosunków etnograficznych w świetle statystyki i historji.

Rozdział II. Wiara i kościół.

Organizacja kościoła łacińskiego. Biskupstwo krakowskie. Rozwój terytorjalno-historyczny parafij łacińskich. Organizacja i hierarchja kościoła greckiego przed rokiem 1386. Początki i rozwój biskupstwa chełmskiego oraz innych biskupstw, zainicjowanych polityką Kazimierza Wielskiego. Zmiany w układzie stosunków kościelnych obu obrządków od XV do XVIII stulecia. Wpływ reformacji i kontrreformacji w XVI i XVII wieku. Inne postronne wpływy religijne. Klasztory zakonne. Wpływ wypadków rozbiorowych na układ stosunków kościelnych. Nowy układ stosunków terytorjalno-kościelnych w XIX stuleciu. Niszczenie kościoła łacińskiego przez rząd rosyjski, wzrost schizmy od roku 1875. Organizacja kościoła prawosławnego. Zmiany w stosunkach kościelnych, wywołane w ostatniej dobie w związku z konkordatem.

Rozdział III. Rozwój stosunków społecznych.

Elementy szlacheckie polskie i ruskie (bojarstwo). Ślady feudalizmu, manowie średniowieczni. Polityka zasadnicza rządu polskiego. Rozdawnictwo królewszczyzn. Rozrost ziemiaństwa. Powstanie wielkich fortun. Geneza i rozwój ordynacji Zamojskiej. Pomniejsi wielcy właściciele ziemscy. Szlachta zagrodowa. Rozwój prawa niemieckiego i wzrost miast. Włościaństwo. Jego położenie w dobie nowożytnej, poddaństwa pańszczyzna, rola gospodarcza województwa lubelskiego w zakresie kultury rolnej, handlu i przemysłu od XV do XVIII wieku, upadek miast u schyłku Rzeczypospolitej. Zmiany w układzie stosunków społecznych, wywołanych w latach 1705 — 1806, następnie w XIX stuleciu. Uwłaszczenie włościan. Rozwój przemysłu wogóle, a rolnego w szczególności w XIX wieku. Wybitni rolnicy. Andrzej Zamojski i zjazdy w Klemensowie.

Rozdział IV. Oświata, szkolnictwo, kultura.

Ośrodki kultury literalno-naukowej w wiekach średnich. Oświata i szkolnictwo od XVI—XVIII wieku. Akademja Zamojskich. Inne ośrodki. Życie kulturalne elementu polskiego, ruskiego i żydowskiego, w epoce przedrozbiorowej. Oświata i szkolnictwo w XIX stuleciu. Ośrodki kultury: Puławy, (Czartoryscy), Nałęczów (Żeromski). Wpływy rosyjskie. Wpływ okupacji austrjackiej na rozwój szkolnictwa. Działacze społeczni i naukowi. Staszic. Jego fundacja. Walka z jej rustyfikacją. Hieronim Łopaciński, Henryk Wierciński i inni działacze społeczni i naukowi. Rozwój artystyczny województwa lubelskiego w zakresie sztuk plastycznych, w średniowieczu, następnie od XVI do XVIII wieku i w XIX stuleciu. Zmiany w zewnętrznej fizjognomji, wywołane pokostem kultury rosyjskiej.

Dodatek: Mapki historyczne obrazujące:

1) rozwój terytorjalny obecnego województwa lubelskiego od czasów najdawniejszych aż od roku 1795.
2) zmiany terytorjalne na terenie obecnego województwa lubelskiego w latach 1795—1918.
3) mapa topograficzno-historyczna obecnego województwa lubelskiego.

Uwaga: Ponadto kartony w tekście, ilustrujące pewne zmiany terytorjalne, staropolskie stosunki komunikacyjne, osadnicze, gospodarcze, kościelne i t. p.

CZĘŚĆ I.

A. Zarys fizyczno-geograficzny Województwa Lubelskiego.

1) Położenie geograficzne, granice, powierzchnia,
2) Podział administracyjny,
3) Budowa geologiczna,
4) Klimat,
5) Wody,
6) Świat roślinny,
7) Świat zwierzęcy,
8) Gleby, torfy, skały kopalne,
9) Nieużytki i sposoby ich zagospodarowania.

B. Wpływ warunków przyrodniczych na wytwórczość.

UWAGI

W opisie fizyczno-geograficznym Województwa główna uwaga poświęcona zostanie Wyżynie Lubelskiej, stanowiącej zasadnicze jądro geograficzne całego terenu. Warunkom przyrodniczym panującym na Wyżynie przeciwstawione będą warunki terenów nizinnych.

Najwięcej miejsca poświęcone będzie opisowi gleb, występujących na terenie Województwa z uwzględnieniem ich przynależności do poszczególnych grup bonitacyjnych według zasad przyjętych przez Ministerstwo Reform Rolnych.

Opisowi towarzyszyć będzie mapa gleboznawcza w skali 1:300.000. Rozdział o nieużytkach i meljoracjach może być zależnie od życzenia redaktora całości potraktowany osobno w dziale wytwórczości gruntów rolnych lub też zostanie włączony do ogólnego opisu.

CZĘŚĆ II.

A. Demografja Województwa Lubelskiego.

Rozdział I.

1) Liczba i rozsiedlenie ludności. Zaludnienie.
2) Wyznanie i narodowość,
3) Skupienia miejskie i wiejskie,
4) Charakterystyka miast i miasteczek*)
5) Podział ludności według płci i stanu cywilnego,
6) Wiek mieszkańców,
7) Szkolnictwo i jego rozwój cyfrowy, wykształcenie ludności, analfabetyzm,
8) Zespoły rodzinne,
9) Statystyka moralności.

Rozdział II.

1) Małżeństwa, urodzenia, zgony, naturalny przyrost ludności, emigracje, istotny przyrost ludności.
2) Wojenne i powojenne wędrówki ludności (ubytek ludności przez zagarnięcie jej lub ucieczkę do Rosji — repatrjacja).
3) Emigracja przed wojną światową — Emigracja od r. 1920.

UWAGI

Ponieważ celem wydawnictwa, a zatem i działu demograficznego, jest zobrazowanie stosunków obecnych nie zamierzam sięgać w daleką przeszłość ani sięgać do źródeł dla Polski przedrozbiorowej, nawet do polskich spisów z XIX wieku. Perspektywa lat kilkudziesięciu jest jednak niezbędną.

Stosunki ludności Województwa Lubelskiego zostaną przeto podane porównawczo na podstawie spisu rosyjskiego z 1897 r. oraz polskiego z 1/X 1921 r.

Wspólne dla obu spisów terytorjum daje się ustalić ponieważ granice powiatów poza drobnemi zmianami i odchyleniami, pozostały bez zmiany. Cyfry późniejsze od danych z 1897 r. podawane w Wyd. Warszawskiego Statystycznego Komitetu, jak okazały obliczenia p. Dra Szulca są nieścisłe i niewielką przedstawiają wartość. Wydawnictwa powyższe dadzą się natomiast zużytkować przy opracowaniu ruchu ludności.

W okresie dwudziestu paru lat dzielącym oba spisy zaszły olbrzymie przesunięcia ludności, wyrównane po części już obecnie. To też ciekawe światło pomimo dużych swoich braków rzucić tu może spis austrjacki z 1916 r., którego rezultaty w hektografowanej odbitce znajdują się w Głównym Urzędzie Statystycznym w Warszawie.

B. Antropologja.

C. Dialektologja.

Rozdział I. Polskie gwary Lubelszczyzny a) staro- i nowo-mazowieckie, b) wschodnio-małopolskie, c) nowo-polskie.

Rozdział II. Pograniczne gwary ruskie (Chełmszczyzna).

D. Etnografja.

(stroje, zdobnictwo, zwyczaje).

CZĘŚĆ III. ROLNICTWO.

Rozdział I. Struktura agrarna.

A) Administracja agrarna.

§ 1. Administracja.
1) rządowa
   a) Min. Reform Rolnych
   b) „ Rolnictwa
2) samorządowa
   a) terytorjalnego samorządu
   b) gospodarczego samorządu.

B) Struktura agrarna.

I. Co do przedmiotu.

§ 2. Podział własności ziemskiej, (wykres struktury agrarnej powiatów i gmin, gospodarstwa karłowate — upełnorolnienia — bezrolni etc).

§ 3. Czynniki przekształcające stan podziału własności, (sposoby przenoszenia własności: prawo spadkowe, obrót ziemią; porównaj nadto niżej § 6).

*) Kwestja żydowska.

A) Naturalne 1) parcelacja dobrowolna,
2) podział gospodarstw w drodze spadkowej,
B) Sztuczne 1) parcelacja przymusowa,
2) ograniczenia prawa podziału własności.

§ 4. Szachownica gruntowa i akcja scaleniowa.

§ 5. Formy władania i użytkowania ziemi: bezpośrednie i pośrednie. (Administracja własna i dzierżawa folwarczna. Absenteizm. Drobna dzierżawa i jej likwidacja. Gospodarstwa deputatowe i beneficjalne).

§ 6. Formy władania i użytkowania: indywidualne i wspólne; porównaj nadto wyżej § 3.
a) wspólnoty gruntowe i ich likwidacja,
b) serwituty i ich likwidacja.

II. Co do podmiotu.

§ 7. Własność ziemska **w/g kategorji właścicieli** (majątki prywatne, kościelne, publiczne, fundacyjne, ordynackie, własność drobnoszlachecka, włościańska, miasteczek) własność **w/g narodowości właścicieli.**

Parcelacje na obszarze narodowościowo-mieszanym i zmiany w polskim stanie posiadania.

Rozdział II. Wytwórczość i jej czynniki.

(Wpływ warunków przyrodzonych na wytwórczość rolniczą, patrz część I).

A) Użytkowanie gruntów.

§ 8. Podział gruntów w/g sposobu użytkowania i możliwości powiększenia przestrzeni zasiewów **(w/g powiatów i grup własności)** a) użytki rolne, grunta orne, pastwiska, łąki, b) wody, c) lasy, d) nieużytki.

§ 9. Użytkowanie gruntów ornych **(w/g powiatów i grup własności).** Powierzchnia zasiewu zbóż, okopowych roślin technicznych etc. Możliwości przesunięć w stosunkowej powierzchni zasiewów.

§ 10. Nieużytki i ich upożytecznienie (w/g powiatów i grup własności).

B) Stan kultury i intensywności gospodarczej.

§ 11. Systemy uprawy rolnej i zmianowania plonów **(w/g powiatów i grup własności).**

§ 12. Stan zabudowań **(w/g powiatów i grup własności).**

§ 13. Meljoracje **(w/g powiatów i grup własności).**

§ 14. Mechaniczna uprawa roli i stosowanie maszyn rolniczych (w/g powiatów i grup własności) inwentarz martwy i pociągowy).

§ 15. Materjał siewny **(w/g powiatów i grup własności).**

Gospodarstwa nasienne kontrolowane przez sekcję nasienną CTR. Suplantacje, czyszczenie nasion, akcja ujednostajnienia zasadniczych zbóż w Województwie etc.

§ 16. Nawozy naturalne, zielone i sztuczne **(w/g powiatów i grup własności).**

Stan wyjałowienia gruntów, ilość obornika, przestrzeń gruntów nawożowych, przechowywanie obornika etc.

Udostępnienie i uświadomienie w dziedzinie stosowania nawozów sztucznych etc.

§ 17. Praca.
a) Gęstość zaludnienia na obszarze większej i mniejszej własności,
b) zagadnienia pracy w gospodarstwach większych, ilość stałej służby dniówki, sezonowych na 1 ha, wynagrodzenie i warunki pracy, ogólna intensywność pracy w gospodarstwie większym,
c) zagadnienie pracy w gospodarstwach mniejszych, praca własna i najemna, intensywność pracy, bezrobocie etc.

§ 18. Ogólny pogląd na intensywność produkcji **(w/g powiatów i grup własności).**
Intensywność pracy i kapitału.

C) Rozmiary ilościowe produkcji.

§ 19. Wytwórczość użytków rolnych: a) gruntów polowych, b) sadownictwo, c) warzywnictwo, d) chmielarstwo, e) łąki i pastwiska.

§ 20. Wytwórczość gospodarstwa leśnego.

§ 21. Wytwórczość gospodarstwa stawowego.

§ 22. Wytwórczość zwierzęca: konie, bydło rogate, trzoda chlewna, owce i kozy, drób, pszczelnictwo, łowiectwo, mleczarstwo, serowarstwo, jajczarstwo (patrz nadto niżej § 33).

§ 23. Przemysł rolny i leśny.

§ 24. Produkcja a konsumcja. Bilans handlowy rolny Województwa Lubelskiego.

D) Wartość produkcji (koszty i zagadnienia rentowności).

§ 25. Rachunkowość rolnicza.

§ 26. Wartość kapitału gruntowego.

§ 27. Zadłużenie, kredyt i stopa procentowa.

§ 28. Ubezpieczenia rzeczowe.

§ 29. Obciążenie świadczeniami społecznemi.

§ 30. Ceny płodów rolnych. Wartość produkcji.

E) Czynniki postępu rolniczego.

§ 31. Doświadczalnictwo.
§ 32. Szkolnictwo.
§ 33. Weterynarja (walka ze szkodnikami zwierzęcymi).
§ 34. Walka ze szkodnikami roślinnymi.
§ 35. Działalność gospodarcza organizacji samorządowych.
§ 36. Organizacje społeczno-rolnicze i współdzielczość w rolnictwie, wystawy i premjowanie.

U W A G I

1) W każdym rozdziale będzie uwzględniony:
   a) stan obecny na podstawie danych opisowych i cyfrowych,
   b) kierunek rozwojowy tj. dane z okresu poprzedniego i
   c) zadania do spełnienia tj. program gospodarczy.

2) Dane cyfrowe dotyczące poszczególnych zagadnień powinny być grupowane według podwójnego kryterjum
   a) terytorjalnego (powiaty wzgl. gminy) i
   b) wielkości gospodarstw rolnych.

Pierwsze kryterjum pozwoli podzielić obszar województwa na zony (których cechy specyficzne będą wyrazem bądź warunków przyrodniczych, bądź społeczno-ekonomicznych, jak oświata, komunikacje, stosunki narodowościowe etc.).

Drugie kryterjum wyjaśni kwestję wartości gospodarczej większej, średniej i drobnej własności rolnej i pozwoli określić w jakiej mierze wytwórczość, intensywność gospodarcza i rentowność są funkcją ustroju rolnego.

CZĘŚĆ IV. PRZEMYSŁ.

Rozdział I. Struktura Przemysłu.

1) Przemysł przed wojną na terenie b. Gub. Lubelskiej i Siedleckiej.
2) Przemysł i rzemiosło w chwili obecnej:
   a) ilość zakładów i robotników w poszczególnych grupach przemysłu,
   b) koncentracja przemysłu (rozmiary przedsiębiorstw, kapitał, praca, produkcja),
   c) terytorjalne rozmieszczenie przemysłu (centra, uprzemysłowienie poszczególnych powiatów i okolic).
3) Własność przedsiębiorstw przemysłowych wedle narodowosci i wyznania, rzemiosło.
4) Prawne formy jednostek przemysłowych (przedsiębiorstwa prywatne, spółki, spółdzielnie).
5) Organizacja przemysłu:
   a) zrzeszenie przemysłu i rzemiosła (wolne związki i izby),
   b) szkolnictwo zawodowe.
   c) wystawy i premjowanie,
6) Administracja przemysłu.
7) Przemysł ludowy.

Rozdział II. Wytwórczość i jej czynniki.

1) Kapitał stały, obrotowy, kredyt, stopa procentowa stan urządzeń technicznych i zagadnienie modernizacji zakładów,

2) Praca (organizacja pracy i zagadnienie racjonalizacji produkcji, płace, intensywność i wydajność pracy, warunki pracy).

3) Wytwórczość:
   a) rozmiary ilościowe produkcji gałęziami i grupami,
   b) ceny i przybliżona wartość produkcji wedle grup,
   c) zadłużenie, koszta, zyski, straty, rentowość,
   d) świadczenia społeczne,
   e) ubezpieczenia,

4) Zagadnienie rozwoju przemysłu i rzemiosła (tendencje rozwojowe, warunki, sposoby).

U W A G I

Podział przemysłu na grupy dostosowany jest do podziału Głównego Urzędu Statystycznego w jego publikacjach w tym celu, aby móc korzystać z zawartych tam zestawień cyfrowych. Przemysł omówiony będzie w następujących grupach: mineralny, metalowy i maszynowy, chemiczny, włókienniczy, papierniczy, skórzany, budowlany, poligraficzny, następnie zaś rzemiosło.

Przemysły rolne, mają być omówione łącznie z rolnictwem, podobnie przedsiębiostwa publiczne państwowe, samorządowe, w części skarbowej, a więc są tu nieuwzględnione. Jedynie w ustępach omawiających całokształt działalności przemysłowej nie można abstrahować od tych gałęzi przemysłu.

CZĘŚĆ V. HANDEL TOWAROWY I PIENIĘŻNY — UBEZPIECZENIA.

Rozdział I. Handel towarowy.

A. struktura handlu.

1) Szlaki i centra handlowe na obszarze dzisiejszego Województwa Lubelskiego — rys historyczny.
2) Handel w chwili obecnej:
 a) ilość przedsiębiorstw handlowych poszczególnych kategoryj wedle działów,
 b) koncentracja handlu (wielki, średni, mały, obnośny),
 c) terytorjalne rozmieszczenie hadlu (centra handlowe, ich zasięg, znaczenie, charakterystyka).
3) Prawne formy przedsiębiorstw handlowych, prywatne spółki, spółdzielnie).
4) Organizacja handlu:
 a) zrzeszenie (wolne związki, Izby).
 b) targi, jarmarki.
5) Administracja handlu.
6) Szkolnictwo zawodowe.

B. Czynniki dynamiki handlowej.

1) Kapitał stały, obrotowy, kredyt, stopa procentowa).
2) Praca (metody pracy handlu, pomoc członków rodziny, płace pomocników handlowych, warunki pracy.
3) Rola i zagadnienie gospodarcz handlu.
 a) obroty przedsiębiorstw handlowych,
 b) koszta, straty, zyski, rentowność,
 c) ceny i ich rozłożenie terytorjalne,
 d) rozpiętość między cenami hurtownemi a detalicznemi.
4) Zagadnienie rozwoju handlu (tendencje rozwojowe, warunki zagadnienia organizacyjne.

Rozdział II. Handel pieniężny — Ubezpieczenie.

1) Sieć instytucyj finansowych,
 a) publiczne,
 b) prywatne i ich działalność, prywatni pośrednicy,
2) Oszczędność, kredyt, stopa procentowa na terenie Województwa.
3) Zakłady ubezpieczeń i ich działalność.
4) Rzut oka na całokształt zagadnień pieniężnych i kredytowych.

U W A G I:

Handel omówiony będzie wedle działów:
 a) handel produktami rolnymi i hodowli,
 b) surowcami i artykułami technicznemi,
 c) artykułami spożywczemi,
 d) artykułami włóknistemi i galanterją,
 e) inne gałęzie handlu,
 f) handel spółdzielczy.

Handel produktami rolnictwa i hodowli znajdzie również uwzględnienie w części pracy poświęconej rolnictwu. Podział powyższy dostosowany jest również do podziału Głównego Urzędu Statystycznego.

CZĘŚĆ VI. KOMUNIKACJE.

1) Charakterystyka terenu i kierunków ruchu towarowego i osobowego (warunki naturalne—motywy socjalne).
2) Sieć drogowa i zagadnienie jej rozbudowy (podział dróg, natężenie ruchu, konserwacja dróg, mosty).
3) Komunikacja samochodowa i autobusowa, jej rozwój.
4) Koleje i ich obroty towarowe (wedle stacyj).
5) Sieć dróg wodnych.
6) Sieć pocztowa, telegraficzna i telefoniczna, radio.
7) Rzut oka na całokształt sieci komunikacyjnej (jej rola spadająca lub rozdzielająca, zagadnienie jej rozbudowy).

U W A G I:

Przy omawianiu sieci komunikacyjnej koniecznem było odbiec od podziału, stosowanego w innych częściach (patrz część IV i V).

CZĘŚĆ VII.

PAŃSTWOWA I SAMORZĄDOWA SKARBOWOŚĆ WOJEWÓDZTWA LUBELSKIEGO.

Rozdział I. Skarbowość państwowa.

I. Organizacja administracji.

II. Dochody:

1) **nadzwyczajne:**

a) daniny majątkowe (łącznie z lasową),
b) nadzwyczajne dodatki do danin publicznych,
c) sprzedaże mienia państwowego.

2) **zwyczajne:**

a) **podatki bezpośrednie,** gruntowy, od nieruch. miejskich i niektórych wiejskich, przemysłowy, dochodowy, wojskowy, od kapitałów i rent, odsetki zwłoki, należytości egzekucyjne, grzywny, podatki zniesione,

b) **pośrednie:** od wina, od piwa, od cukru, od drożdży, od olejów mineralnych, od zapalniczek, od kwasu octowego, akcyzowe opłaty patentowe, opłaty od kart do gry, odsetki zwłoki, kary, grzywny, podatki zniesione,

c) **opłaty** stemplowe i daniny pokrewne: opłaty stemplowe od przejścia własności nieruchomości, od rachunków, obrotów pap. wartościowych, najmu skrzynek depozytowych, biletów okrętowych, dokumentów przewozowych innego rodzaju, ubezpieczeń, spółek, weksli, niewymienione w powyższych pozycjach, opłaty stemplowe uiszczane wskutek nakazów płatn., opłaty stemplowe uiszczane zapomocą znaczków stemplowych, należytości sądowe, podwyżki, kary, odsetki za zwłokę i odroczenie, należytości egzekucyjne w dotychczasowych pozycjach, podatek spadkowy, podatek od darowizn, podwyżki, kary, odsetki za zwłokę, należytości egzekucyjne od podatków od spadków i darowizn,

d) **monopole:** solny, tytoniowy, spirytusowy, zapałczany, loterja państwowa, (sacharynowy),

e) **przedsiębiorstwa** rolnicze (majątki i lasy), przemysłowe (wytwórnie, drukarnie i t. d.), komunikacyjne (koleje, poczta, pomocnicze), handlowe i bankowe (Bank Gospodarstwa Krajowego P.K.O., Bank Rolny).

f) **Inne** a) efektywne „inne”,
b) policzalne względnie fikcyjne, jest to odnośny procent partycypacji Województwa Lubelskiego w pozycjach ogólno państwowych (np. odsetki od ruchomego maj. państw. udział w zyskach Banku Polskiego, Skarbu Śląskiego i t. d.), cła, pożyczki, przedsiębiorstwa, monopol.
a) stosownie do ilości ludności
b) wielkości terytorjum

III. Wydatki:

(z wyszczególnieniem zwyczajnych i nadzwyczajnych)

a) **administracja** α) **efektywne,** Ministerstwo Spraw Wojskowych, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, Ministerstwo Skarbu, Ministerstwo Sprawiedliwości, Ministerstwo Przemysłu i Handlu, Ministerstwo Komunikacji, Ministerstwo Rolnictwa, Ministerstwo Robót Publicznych, Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej, Ministerstwo Reform Rolnych, Emerytury.

β) **fikcyjne** względnie policzalne;
Renty inwalidzkie i pensje.
Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej.
Sejm i Senat.
Kontrola Państwowa.
Prezydjum Rady Ministrów.
Ministerstwo Spraw Zagranicznych.
Długi państwowe (procenty i amortyzacja).

b) **Przedsiębiorstwa** α) (efektywnie), rolnicze, przemysłowe, komunikacyjne, handlowe i bankowe, β) **policzalne wzgl. fikcyjne,** rolnicze, przemysłowe, komunikacyjne, handlowe i bankowe.

c) **Monopole** α) **(efektywnie),** solny, tytuniowy, spirytusowy, zapałczany, loterji państwowej, sacharynowy, β) **policzalne wzgl. fikcyjnie,** solny, spirytusowy, zapałczany, tytuniowy, loterji państwowej, sacharynowy.

Rozdział II. Skarbowość samorządowa (samorząd terytorjalny i gospodarczy).

I. Organizacja administracji.

II. Dochody.

1) **nadzwyczajne:** a) sprzedaż i likwidacja majątku i przedsiębiorstw, b) subwencje i dotacje (na pokrycie wydatków nadzwyczajnych), c) zwroty (wydatków nadzwyczajnych), d) pożyczki, e) dopłaty (opłaty specjalne), f) podatki inwestycyjne, g) różne,

2) zwyczajne: a) dochody z majątku komunalnego, b) dochody z przedsiębiorstw komunalnych, c) subwencje i dotacje, d) zwroty, e) opłaty administracyjne, f) opłaty za korzystanie z urządzeń i zakładów dobra publicznego, g) dopłaty (opłaty specjalne), h) udział w podatkach państwowych (z wyszczególnieniem), i) dodatki do państwowych podatków (z wyszczególnieniem), j) podatki samoistne (z wyszczególnieniem), k) różne.

III. Wydatki.

(samorząd terytorjalny i gospodarczy z wyszczególnieniem zwyczajnych i nadzwyczajnych).

a) administacja ogólna, b) majątek komunalny, c) przedsiębiorstwa komunalne, d) spłata długów, e) drogi i place publiczne, f) pomiary i plany rozbudowy miasta, g) oświata, h) kultura i sztuka, i) zdrowie publiczne, j) opieka społeczna, k) popieranie rolnictwa, l) popieranie przemysłu i handlu, ł) bezpieczeństwo publiczne, m) świadczenia na rzecz innych Związków komunalnych, n) różne.

Rozdział III.

Wykaz a) **Wartość majątku państwowego i samorządowego na terenie Województwa.**

b) **Zadłużenia samorządowego na terenie Województwa oraz udziału Województwa w zadłużeniu państwowem, (uwzględniając kryterjum ludnościowe i terytorjalne).**

Rozdział IV.

Wnioski: Obciążenie na rzecz państwa, na rzecz samorządu, na głowę, na kilometr kwadratowy, rolnictwa, przemysłu, handlu, wolnych zawodów, pracowników fizycznych i umysłowych miasto i wieś, świadczenia publiczne na rzecz rolnictwa, przemysłu i t. d. oświaty, kultury i t. d. wydatki na cele opieki społecznej, bezpieczeństwa wewnętrznego i zewnętrznego, krzywa dochodów i wydatków, (tytuły prawnopubliczne i pr. prywatne) i t. d. zadłużenie na głowę, na kilometr kwadratowy i t. d. Ocena produktywności wydatków i t. d.

U W A G I:

1) Uwzględniony zostanie okres od 1925 r. do 1928 r. (czteroletni), który wydaje się jako odpowiedni do analizy skarbowej z powodów:

a) walutowych (względna stałość waluty),

b) rachunkowości. Ta ostatnia kostnieje tak na terenie państwowym jak i samorządowym. System rachunkowości odbił się na układzie części skarbowej. Zbieranie danych musi uwzględnić istniejący układ ksiąg i rodzaje budżetowania. W szczególności wyjaśnienie formalnego porządku i znaczenie pozycyj samorządowych znaleźć można w Rozp. Min. Spraw Wewnętrznych z dnia 28/VI 1926 r. (Dz. U. R. P. Nr. 75 (poz. 433).

2) Wprowadzono rozróżnienie wydatków i dochodów rzeczywistych Województwa i policzalnych. Rozumiano przez te ostatnie udział Województwa w pozycjach ogólno-państwowych zarówno po stronie wydatków jak i dochodów. W tekście monografji rozróżnienie to będzie zaakcentowane i podkreślane dla uniknięcia z jednej strony pomyłek, przy tem dla uwypuklenia z drugiej strony możliwie najszerszego elementów dochodowości, wydatkowania, zadłużenia. Wyłączono natomiast zestawienie ogólno-państwowego majątku, ponieważ jest to na razie nie możliwe do wykonania. Natomiast na terenie Województwa należy przeprowadzić sumaryczny a więc nie gwarantujący ścisłości inwentarz i szacunek.

3) Kryterjum zwyczajności i nadzwyczajności wydatków i dochodów oparto na praktyce budżetu państwa i samorządu.

4) Monografja uwzględni wszystkie rodzaje wydatków i dochodów, a więc wszystkie poszczególne podatki a to celem pełnego zobrazowania stanu rzeczy. Analiza statystyczna obejmie wszystkie stopnie organizacji administracyjnej) gmina, powiat, województwo.

CZĘŚĆ VIII. STRUKTURA SPOŁECZNO-GOSPODARCZA.

Rozdział I. Społeczeństwo według zawodów.

1) Zawody z podstawą kapitałową.

a) rolnicy. b) przemysłowcy, handlowcy, finansiści i t. d. c) właściciele nieruchomości miejskich.

2) Zawody bez podstawy kapitałowej.

A) Czynni zawodowo

a) **funkcjonarjusze publiczni:** α) państwowi, (cywilni i wojskowi) αα) wyżsi, ββ) niżsi, β) samorządowi, αα) wyżsi, ββ) niżsi,

b) **funkcjonarjusze prywatni:** α) pracownicy umysłowi (wg. kategorji) β) pracownicy fizyczni (wg. kategorji).

c) **Wolne zawody (wg. kategorji)**

B) Zawodowo nieczynni;

d) **emeryci społeczni** (starcy, emeryci, inwalidzi, utrzymywani ze środków opieki społecznej, publicznej i prywatnej).

e) **dzieci.**

Rozdział II.

A) **Administracja społeczna.**

a) przymusowa (państwowa i samorządowa)

b) dobrowolna (związki zawodowe).

B) **Praca dobrowolna organizacji społecznych (dobroczynność).** Stowarzyszenia polskie, ruskie, żydowskie.

Rozdział III.

Przejawy zamożności.

1) **Wkłady oszczędnościowe.**

2) **Konsumcja.**

a) mieszkaniowa, b) urządzeń mieszkaniowych, c) odzieżowa, d) rozrywek (kino, teatr, i t. d.) e) środków żywności, f) usług osobistych (służba domowa).

3) **Próba ustalenia udziału w dochodzie i majątku.**

a) szacunek majątku wg. zasad pod majątk. z r. 1923, b) szacunek dochodu wg. repartycyj podatku dochodowego, c) szacunek dochodu i majątku wg. innych danych (własność, płace i honorarja, zyski), d) udział w dochodzie społecznym bez pracy (na zasadzie ubezpieczenia od bezrobocia, od wypadków i chorób, emerytalne kasy chorych).

CZĘŚĆ IX.

Syntetyczne ujęcie całokształtu życia gospodarczego Lubelszczyzny.

Za Komitet Redakcyjny:

Prof. Dr. I. Czuma

referent generalny monografji i prospektu.

Drukarnia Państwowa w Lublinie.